

INTERVIEWEE:	Oliver Szanto
PHOTO TAKEN IN:	Simeria
YEAR:	1920
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Olivér Szántó
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Simeria
DATA:	1920
REPORTER:	Ildikó Molnár

My father was a timber-merchant in Simeria. That's where my aunt's husband was the director of a big timber depot. The motorcycle in this picture was my father's. He was still a lad when the picture was taken, and didn't marry mom until 1932. I remember dad had a Hungarian driving license and I think he might have kept his Hungarian citizenship. During the war, dad was in forced labor, and returned home only in time to be deported to Auschwitz. He managed to survive though, and came home to us.

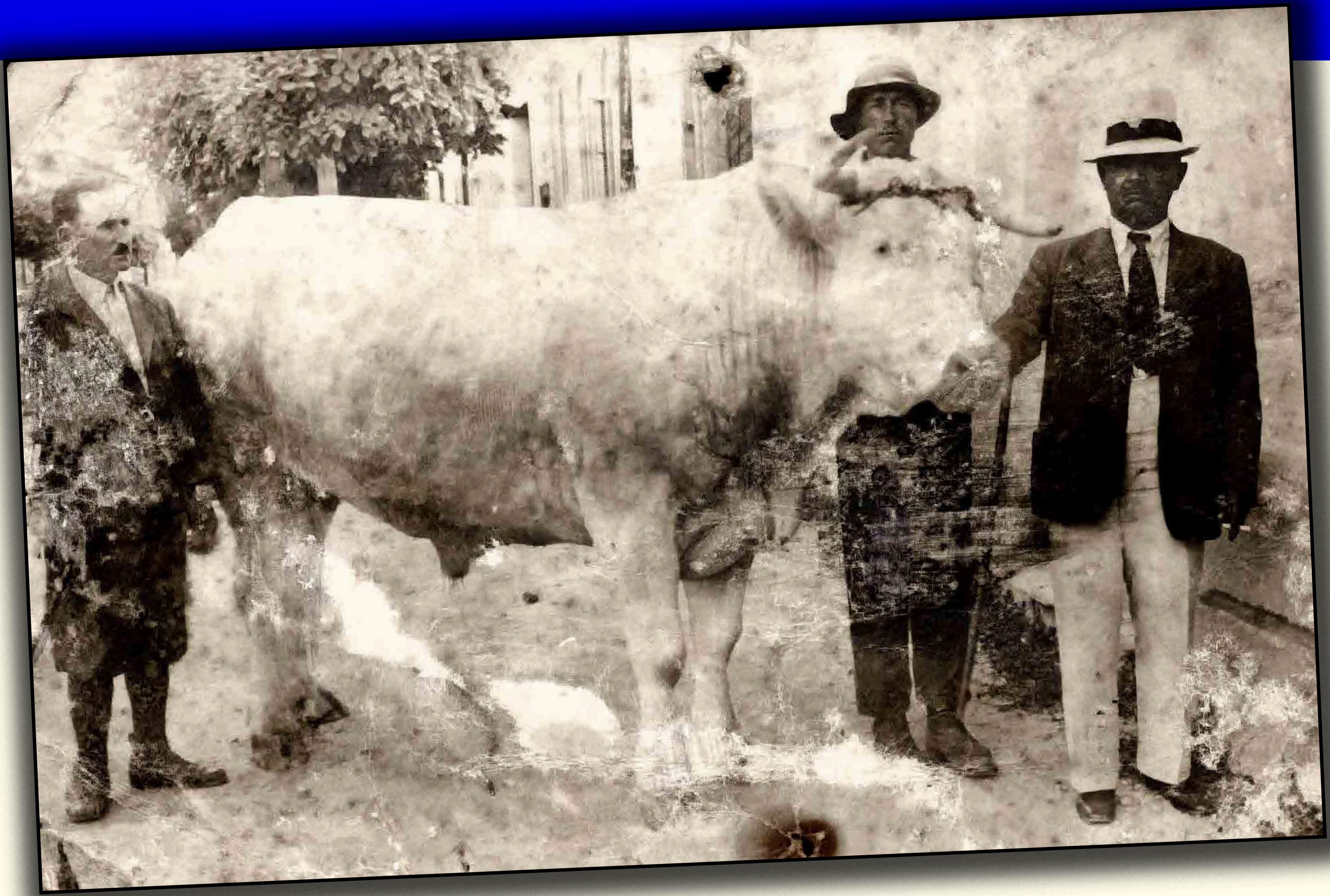
Tata era un negustor de cherestea din Simeria. Aici e la un mare depozit de cherestea al cărui director era soțul mătușii mele. Motocicleta din fotografie era a tatălui meu. Era încă flăcău când s-a făcut fotografia, iar cu mama s-a căsătorit abia în 1932. Îmi aduc aminte că tata avea carnet de șofer unguresc și cred că și-a păstrat cetățenia maghiară. În timpul războiului tata a fost trimis la muncă forțată și când s-a întors acasă a fost imediat deportat la Auschwitz. A reușit, însă, să supraviețuiască și s-a întors la noi acasă.

My father and me in 1936 in Teiuș in the family lumberyard.

Eu și tata în 1936 la Teiuș, la chirstigia familiei.

INTERVIEWEE:	Mihaly Eisikovits
PHOTO TAKEN IN:	Gherla
YEAR:	1930s
INTERVIEWER:	Emoke Major

INTERVIEWAT:	Mihály Eisikovits
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Gherla
DATA:	anii 1930
REPORTER:	Emóke Major

My dad told me this ox weighed 1050 kg. On the left is my father, Dezso Eisikovits; on the right is Samu Teleki, his business partner, and behind the ox is an employee. After my father wed my mother, grandfather took dad into his business. They bought and fattened cattle, then exported them to Vienna and Prague. They had a contract for the number of cows they had to deliver weekly. A financial crash happened in 1930 and it got very rough for them, but my dad and Mr. Teleki hung on.

Tata mi-a spus că acest taur cântărea 1050 kg. În stânga este tatăl meu, Dezső Eisikovits; în dreapta este Samu Teleki, partenerul său de afaceri, iar în spatele taurului este un angajat. După ce tata s-a căsătorit cu mama, bunicul l-a luat pe tata în afacerea lui. Cumpărau și îngrășau vite pe care le exportau apoi la Viena și Praga. Aveau un contract pentru numărul de vite pe care trebuia să le livreze lunar. În 1930 a fost un crah financiar care i-a afectat foarte mult, dar tata și dl. Teleki au rezistat.

My mother's older brother Adolf Weisz is sitting, standing from left: my father Dezso Eisikovits, my mother Rozsi, and a friend.

Fratele mai mare al mamei, Adolf Weisz, stă jos: în picioare, începând din stânga: tata, Dezső Eisikovits, mama, Rózsi, și un prieten.

INTERVIEWEE:	Saul Rotariu
PHOTO TAKEN IN:	Hanesti
YEAR:	1920s
INTERVIEWER:	Emoke Major

INTERVIEWAT:	Saul Rotariu
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Hănești
DATA:	anii 1920
REPORTER:	Emóke Major

Here's the workshop where my mother, Leia Rotariu, was an apprentice dressmaker. She is the second from the left. The second one from the right is her sister Ruhla Roizen. Of the two women standing, the one to the right is probably the dressmaker who taught them. The other women are fellow-apprentices. You can see the old-fashioned sewing-machines they used back then. After completing four primary grades, my mother was sent to the dressmaker's. She learnt the craft, and then practiced it. I think this photo was taken in the late 1920s, in my mother's native village.

Aici este atelierul de croitorie unde mama mea, Leia Rotariu, își făcea ucenicia. Este a doua din stânga. A doua din dreapta este sora ei, Ruhla Roizen. Dintre cele două femei care stau în picioare, cea din dreapta este, probabil, croitoreasa care le învața. Celelalte femei sunt colege de ucenicie. Puteți vedea mașinile de cusut de modă veche pe care le aveau pe atunci. După ce a terminat cele patru clase primare, mama a fost trimisă la atelierul de croitorie. A învățat meseria pe care apoi a practicat-o. Cred că această fotografie a fost făcută pe la sfârșitul anilor 1920 în satul natal al mamei.

This is my mother, Leia Rotaru (left), and one of her sisters, Ruhla Roizen (right), when they were single ladies, in the 1930s.

Aceasta este mama mea, Leia Rotaru (stânga), și una din surorile ei, Ruhla Roizen (dreapta), când erau nemăritate, în anii 1930.

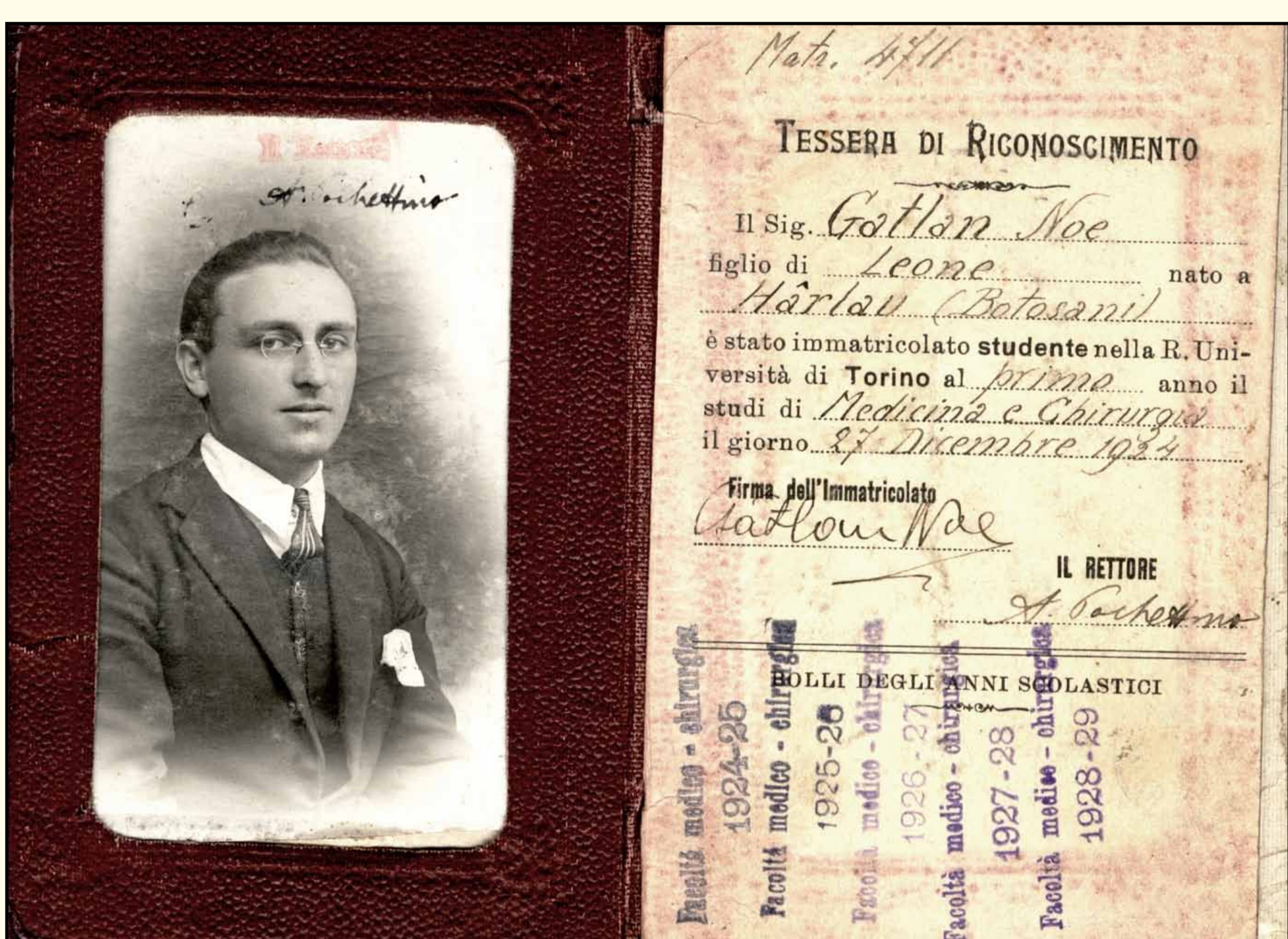

INTERVIEWEE:	Cornelia Gatlan
PHOTO TAKEN IN:	Braila
YEAR:	1950s
INTERVIEWER:	Roxana Onica

INTERVIEWAT:	Cornelia Gâtlan
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Brăila
DATA:	anii 1950
REPORTER:	Roxana Onică

Here's a picture of my father's [Noe Gatlan] medical practice. He had a very nice office, complete with leather armchairs. Dad had ultraviolet and infrared apparatuses. He didn't become a surgeon but specialized in skin and venereal diseases. Right after he graduated, dad started his medical career. His practice was where we lived. In fact, the center of Braila was full of offices owned by Jewish physicians; there were also a lot of Jewish druggists. One could even say that being a doctor or a druggist was a traditional occupation for the Jews in Braila, because there were so many of them.

Aceasta este o fotografie a cabinetului medical al tatălui meu [Noe Gâtlan]. Avea un birou foarte frumos, mobilat cu fotolii de piele. Tata avea aparatură cu ultraviolete și infraroșii. Nu a devenit chirurg, ci s-a specializat în dermatologie și boli venerice. Tata și-a început cariera medicală imediat după absolvire. Și-a făcut practica chiar în orașul unde locuia. De fapt, centrul Brăilei era plin de cabinete ale doctorilor evrei; existau, de asemenea, și o mulțime de farmaciști evrei. Pentru că erau atât de mulți, s-a putea spune că a fi doctor sau farmacist era o ocupație tradițională pentru evreii din Brăila.

This is my father's student report, from when he studied surgery in Torino, Italy, between 1924 and 1929.

Aceasta este foaia matricolă a tatălui meu de când era student la chirurgie la Torino, în Italia, între 1924 și 1929.

My father in a park in Barlad, in 1929, with a dedication to my mother Rebeca.

Tatăl meu într-un parc din Bârlad, în 1929; fotografia are o dedicație pentru mama mea, Rebeca.

INTERVIEWEE:	Dan Mizrahy
PHOTO TAKEN IN:	Bucharest
YEAR:	1958
INTERVIEWER:	Anca Ciuciu

INTERVIEWAT:	Dan Mizrahy
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	București
DATA:	1958
REPORTER:	Anca Ciuciu

The photo was taken at the end of a concert. My life-long friend, conductor Iosif Conta, is leaning against the piano. I loved to play and I have always found pleasure in playing. I loved the stage and respected it. I gave numerous recitals and concerts as a soloist of the local philharmonic orchestras. As a promoter of Gershwin, I was the first to introduce one of his entire works to the Romanian public; in 2002, the “Electrecord” Recording Company released a double CD featuring one of my performances of Gershwin.

Această fotografie a fost realizată la sfârșitul unui concert. Prietenul meu de-o viață, dirijorul Iosif Conta, este cel sprijinit de pian. Am iubit muzica și întotdeauna mi-a făcut plăcere să cânt. Am iubit scena și am respectat-o. Am dat numeroase recitaluri și concerte ca solist al orchestrelor filarmonice locale. Ca promotor al lui Gershwin am fost primul care a prezentat publicului din România operele sale integrale; în 2002, compania „Electrecord” a publicat două CD-uri cu interpretările mele din lucrări de Gershwin.

This is me in 1991 in my study, which is plastered with many posters from my concerts.

Aceasta sunteu în 1991 în camera mea de lucru, care are pereții tapetați cu afișe de la concertele mele.

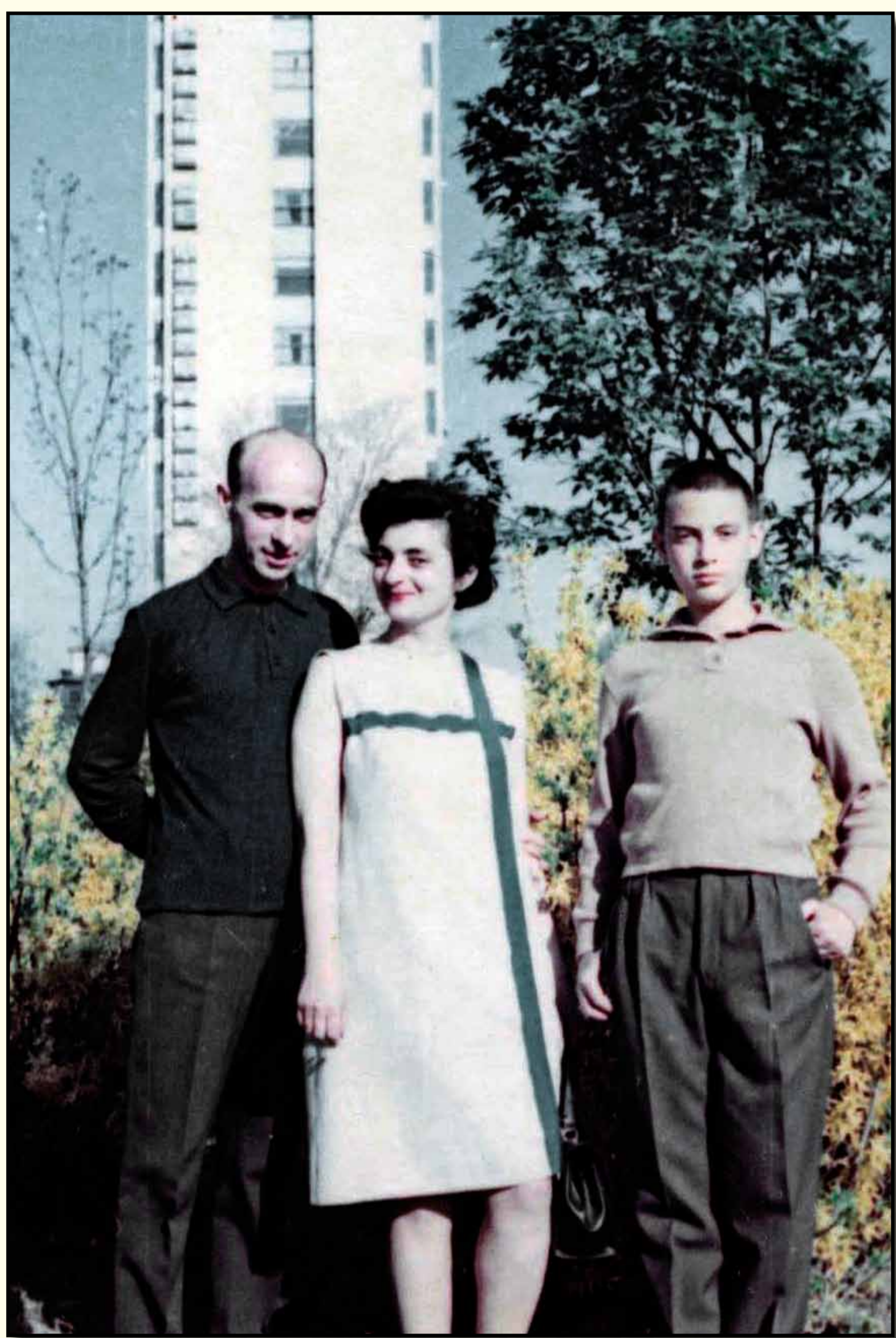

INTERVIEWEE:	Livia Diaconescu
PHOTO TAKEN IN:	Bucharest
YEAR:	1962
INTERVIEWER:	Anca Ciuciu

INTERVIEWAT:	Livia Diaconescu
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	București
DATA:	1962
REPORTER:	Anca Ciuciu

I'm on the left and a co-worker, Meri Popescu, is standing nearby. In 1959, I worked at the lab of the Vasile Roaita Hospital, then after passing an examination, I applied to work at the Food Research Institute. I stayed there until 1979, when the Sugar section was closed and a new institute for the cultivation and processing of sugar beets was founded. I worked for them until January 1986. After I retired, I got much more involved in Jewish life. I even traveled to Israel, where I met a great many Romanians.

Eu sunt cea din stânga, iar alături e o colegă de serviciu, Meri Popescu. În 1959 lucram la laboratorul Spitalului Vasile Roaită, apoi, după ce am trecut un examen, m-am angajat la Institutul de Cercetări Alimentare. Acolo am stat până în 1979 când s-a închis secțiunea de cercetare a zahărului și s-a înființat un nou institut pentru cultivarea și prelucrarea sfecei de zahăr. Am lucrat acolo până în ianuarie 1986. După ce m-am pensionat, m-am implicat mult mai mult în viața evreiască. Am fost și în Israel unde am întâlnit foarte mulți români.

There is my son Gabriel, on the right, with me and my husband, Ioan Diaconescu, in a park in Bucharest in the 1960s.

Acesta este fiul meu, Gabriel, în dreapta, împreună cu mine și cu soțul meu, Ioan Diaconescu, într-un parc din București în 1962.

This was in Montreal, Canada in 1998, at my son's place, with his family.

Aici era la Montreal, în Canada, în 1998, la casa fiului meu, împreună cu familia sa.

INTERVIEWEE:	Elza Fulop
PHOTO TAKEN IN:	Cluj Napoca
YEAR:	1940s
INTERVIEWER:	Emoke Major

INTERVIEWAT:	Elza Fulop
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Cluj Napoca
DATA:	anii 1940
REPORTER:	Emóke Major

This is me with some patients at the Jewish Public Hospital of “David Sebestyen & Wife,” founded by my grandfather’s brother, where I worked as a nurse after 1940. Jewish doctors were not allowed to work in State clinics, so they came to our hospital. The hospital did not discriminate against patients: Christians were admitted too. The manager was a relative, but I kept this secret, because I wanted to succeed thanks to my skills, not my family ties. I was thought to be one of the best employees.

Aici sunt eu cu niște pacienți la Spitalul Public Evreiesc “ Dávid Sebestyén & soția”, înființat de fratele bunicului meu, unde am lucrat ca soră medicală după 1940. Medicii evrei nu avea voie să lucreze în clinicile de stat, așa că veneau la spitalul nostru. Spitalul nu făcea discriminări: erau primiți și pacienți creștini. Directorul îmi era rudă, dar am păstrat secret acest lucru pentru că am vrut să reușesc datorită calităților, nu al legăturilor de familie. Eram considerată una din cele mai bune angajate.

This is me at my sister Bella’s grave, in the Jewish cemetery in Cluj Napoca, in the 1960s.

Aici sunt eu la mormântul surorii mele, Bella, în cimitirul evreiesc din Cluj Napoca, în anii 1960.

INTERVIEWEE:	Iancu Tucarman
PHOTO TAKEN IN:	Stefanesti
YEAR:	1920s
INTERVIEWER:	Cosmina Gusu

INTERVIEWAT:	Iancu Țucărman
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Ștefănești
DATA:	anii 1920
REPORTER:	Cosmina Gușu

This is Mr. Iosif Samoil Zuckerman's shop, "The Anglo-American Shop". The photo was taken in the Stefanesti shtetl, near Iasi. Mr. Zuckerman, the first from right, is standing with his employees. His main shop was in Iasi on Cuza Voda street, and his two smaller shops were in Pascani and Stefanesti. He started his business in 1927. The Anglo-American Shop imported one of the first American automobiles, the Essex Super Six. The painter Bancila paid in advance for one of these cars. Mr. Zuckerman lost everything because of the economic crisis of 1930.

Acesta este magazinul d-lui Iosif Samoil Zuckerman, "Magazinul anglo-american". Fotografia a fost făcută în shtetl-ul [orășelul] Ștefănești, de lângă Iași. Dl. Zuckerman, primul din dreapta, este aici împreună cu angajații săi. Principalul său magazin era în Iași pe strada Cuza Vodă, iar cele două magazine mai mici erau în Pașcani și Ștefănești. A intrat în afaceri în 1927. Magazinul Anglo-American a importat unele din primele automobile americane, Essex Super Six. Pictorul Băncilă a plătit în avans pentru o astfel de mașină. Dl. Zuckerman a pierdut totul la criza economică din 1930.

One of our cousins had this tailor's shop in Bucharest in 1951.

Unul din verișorii noștri avea acest atelier de croitorie în București în 1951.

This is my uncle Moritz Hoffman in front of his shop in London in the 1920s, with an employee.

Acesta este unchiul meu, Moritz Hoffman, în fața magazinului său din Londra în anii 1920, împreună cu un angajat.

INTERVIEWEE:	Laszlo Grun
PHOTO TAKEN IN:	Targu Mures
YEAR:	1956
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	László Grün
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Ildikó Molnár
DATA:	1956
REPORTER:	Ildikó Molnár

This picture is a memento of my profession. There was a national boxing championship in the faculty stadium here in Targu Mures; it was the first and the last time that happened. I worked at the county sports committee, and I was responsible for four branches of sports: boxing, volleyball, gymnastics and table tennis. They put me there to be a master of ceremonies. I'm the first on the right. I introduced the players and said where they were from, and the referees used the bell to signal the beginning and end of a match. I was the only Jew there, but it wasn't hard to fit into this environment.

Această fotografie este o amintire profesională. Era un campionat de box pe stadionul facultății de aici, din Târgu Mureș; a fost prima și ultima dată când a avut loc. Am lucrat în comisia județeană pentru sport unde răspundeam de patru ramuri sportive: box, volei, gimnastică și tenis de masă. M-au pus să fiu maestru de ceremonii. Sunt primul din dreapta. Prezentam jucătorii și spuneam de unde veneau, iar arbitrii foloseau clopotul pentru a anunța începutul și sfârșitul unui meci. Eram singurul evreu de acolo, dar nu era greu să mă adaptez la acel mediu.

This is the women's volleyball team in 1964 with whom we got into the second-degree national final. I'm the coach (first from the left); the other man is the driver.

Aceasta este echipa feminină de volei din 1964 cu care am intrat în finala mică a campionatului național. Eu sunt antrenorul (primul din stânga); celălalt bărbat este șoferul.

INTERVIEWEE:	Pal Samuel Kovacs	INTERVIEWAT:	Pál Sámuel Kovács
PHOTO TAKEN IN:	Targu Mures	FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Târgu Mureș
YEAR:	1980s	DATA:	anii 1980
INTERVIEWER:	Julia Negrea and Vera Bădic	REPORTER:	Júlia Negrea și Vera Bădic

This was taken near the collective. We were stacking and guarding the flax for the flax factory in Ghindari, and I'm in the center. I didn't learn a profession, because my father always sent me to work with the hoe. Then I worked in the mill on Kossuth street in Targu Mures--I retired from there. The director asked me "Where are you from?" I told to him Bezidu Nou. He asked me to tell him everything about it, and then each quarter, he gave me a bonus of five hundred lei.

Această fotografie a fost făcută lângă colectiv. Ambalam și păzeam inul pentru fabrica de prelucrare a inului din Ghindari. Eu sunt cel din mijloc. Nu am învățat nici o meserie pentru că tata mă trimitea tot timpul la săpă. Apoi am lucrat pentru moara de pe strada Kossuth din Târgu Mureș - am ieșit la pensie de acolo. Directorul m-a întrebat: "De unde ești?" I-am spus că din Bezidu Nou. Mi-a cerut să-i spun totul despre acest loc și apoi în fiecare trimestru îmi dădea o primă de 500 de lei.

This was in 1982 in Targu Mures at a birthday party for my granddaughter. I'm in the checkered shirt surrounded by my family.

Aici e în 1982 la Târgu Mureș, la ziua de naștere a nepotei mele. Eu sunt cel în cămașă cadrilată și sunt înconjurat de familie.

R

eligious life

V

iața religioasă

INTERVIEWEE:	Dan Mizrahy
PHOTO TAKEN IN:	Bucharest
YEAR:	1913
INTERVIEWER:	Anca Ciuiu

INTERVIEWAT:	Dan Mizrahy
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	București
DATA:	1913
REPORTER:	Anca Ciuiu

My father, Moscu Mizrahy, is first on the right. Together with his friends, they are celebrating Purim.

My father observed the main holidays of the Hebrew calendar, fasted for Yom Kippur, didn't eat bread during Pesach, and whenever he could, would attend Friday night services. I have his old prayer books, where for each year, he wrote what time they blew the shofar at Kol Nidrei.

Tata, Moscu Mizrahy, este primul din dreapta. Împună cu prietenii lui, sărbătoreau Purimul. Tata respecta sărbătorile mari din calendarul evreiesc, postea de Yom Kippur, nu mânca pâine în timpul Pesahului și de câte ori putea merge la sinagogă vineri seara. Am cărțile lui vechi de rugăciune, unde a scris pentru fiecare an care era ora în care se suflă șofarul pentru rugăciunea Kol Nidrei.

My parents, Moscu and Henriette Mizrahy (nee Schonfeld), on their wedding day, in 1920.

Părinții mei, Moscu și Henriette Mizrahy (născută Schönfeld), în ziua nunții lor, în anul 1920.

1929 in Bucharest. My sister and I are going to a Purim fest.

1929, în București. Sora mea și cu mine mergeam la o petrecere de Purim.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

R

eligious life

V

iața religioasă

INTERVIEWEE:	Saul Rotariu
PHOTO TAKEN IN:	Botosani
YEAR:	1972
INTERVIEWER:	Emoke Major

INTERVIEWAT:	Saul Rotariu
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Botoșani
DATA:	1972
REPORTER:	Emóke Major

This was in the canteen of the Jewish Community in Botosani in 1972 and we were celebrating the Passover and the first Seder. Most of the local Jews were present, and most were elderly. I can recognize my father, Mochiu Rotariu – he is the man on the right looking directly at the camera. The rabbi is standing but I can't remember his name. There were few Jews here after the war. Most of the remaining ones didn't celebrate Passover at home anymore; instead, they came to the canteen of the Community, which was always very nice.

Așa arăta cantina Comunității Evreiești din Botoșani în 1972, în ajunul sărbătorii de Pesah. Sunt prezenți majoritatea evreilor localnici, mulți din ei vârstnici. Tatăl meu, Mochiu Rotariu – este în dreapta și se uită la aparatul de fotografiat. Rabinul este în picioare, dar nu-mi aduc aminte numele lui. Au mai rămas puțini evrei după război. Cei mai mulți nu mai sărbătoresc Pesahul acasă, dar vin la cantina comunității, unde a fost întotdeauna foarte frumos.

My father, Mochiu Rotariu, is on the left; my mother, Leia Rotariu, sits next to him at the canteen of the Jewish Community in Botosani.

Tatăl meu, Mochiu Rotariu, este în stânga; mama, Leia Rotariu, îi stă alături în cantina comunității evreiești din Botoșani.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

R

eligious life

V

iața religioasă

INTERVIEWEE:	Samuel Eiferman
PHOTO TAKEN IN:	Braila
YEAR:	2000
INTERVIEWER:	Roxana Onica

INTERVIEWAT:	Samuel Eiferman
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Brăila
DATA:	2000
REPORTER:	Roxana Onică

I am on the left, in the middle is Mr. Bernstein and Mr. Luthmar is on the right. The photo was taken in the Braila Synagogue. I go there for every holiday – there were even times when I went twice a day. There aren't many of us left – only 14 people or so still attend religious service. The youngest among us is 60! My wife comes too, but only three or four times a year, for the high holidays. The prayers are also read in Romanian because we're not familiar with Hebrew. I can speak Yiddish, though.

Eusuntîn stânga, lamijlocestedl. Berstein, iar în dreapta este dl. Luthmar. Fotografia a fost făcută în sinagoga din Brăila. Merg acolo la fiecare sărbătoare – câteodată am mers și de două ori pe zi. Nu am mai rămas mulți – doar 14 persoane mai vin la sinagogă. Cel mai tânăr dintre noi are 60 de ani! Soția mea vine și ea, dar doar de trei sau patru ori pe an, la marile sărbători. Rugăciunile sunt citite și în limba română pentru că nu suntem obișnuiți cu ebraica. Totuși, pot să vorbesc în limba idiș.

I am standing next to my wife, Eugenia Eiferman (nee Paraschiv) on Pesach, in 1999.

Eustaulângăsoția mea, Eugenia Eiferman (născută Paraschiv), la sărbătoarea de Pesah, în 1999.

High Holidays, autumn 2000. That's me on the right.

Sărbătorile de toamnă, din anul 2000. Eu sunt în dreapta.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

R

eligious life

V

iața religioasă

INTERVIEWEE:	Louiza Vecsler
PHOTO TAKEN IN:	Bucharest
YEAR:	2000
INTERVIEWER:	Andreea Laptés

INTERVIEWAT:	Louiza Vecsler
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	București
DATA:	1974
REPORTER:	Andreea Laptés

This is a picture from my son Raphael Vecsler's wedding. That's chief rabbi Moses Rosen, next to him is Raphael, behind him his father-in-law Martin Reinisch (on the left), and then my husband Solomon Vecsler. At the party we had very nice kosher refreshments. The wedding took place in Bucharest because Raphael studied there, and he also met Felicia there. Later they moved to Brasov. Raphael works as a journalist for several newspapers, and Jewish traditions are still very important to them.

Aceasta este o fotografie de la nunta fiului meu, Raphael Vecsler. Lângă Șef-rabinul Moses Rosen este Raphael, iar în spatele lui este socrul său, Martin Reinisch (în dreapta), apoi soțul meu, Solomon Vecsler. La petrecere a fost mâncare kosher foarte bună. Nunta a avut loc în București, pentru că Raphael a studiat acolo și tot acolo a întâlnit-o pe Felicia. Mai târziu s-au mutat la Brașov. Raphael lucrează ca jurnalist pentru mai multe publicații, iar tradițiile evreiești sunt încă foarte importante pentru el.

The wedding of my son Raphael Vecsler and Felicia Reinisch, in 1974—both our families.

Nunta fiului meu Raphael Vecsler cu Felicia Reinisch, în 1974 – ambele familii

From the left is Martin Reinisch (my daughter-in-law's father), my son Raphael, then my husband Solomon Vecsler.

De la stânga sunt Martin Reinisch (tatăl nurorii mele), fiul meu Raphael, apoi soțul meu Solomon Vecsler.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

R

eligious life

V

iața religioasă

INTERVIEWEE:	Estera Sava
PHOTO TAKEN IN:	Bucharest
YEAR:	2003
INTERVIEWER:	Adriana Gheorghe

INTERVIEWAT:	Estera Sava
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	București
DATA:	2003
REPORTER:	Adriana Gheorghe

I am lighting the candles for Sukkot. I am in constant contact with the Jewish community and I really go to temple regularly. The Sabbath begins like this: the candles must be lit on Friday evening. I have a calendar and I light the candles according to it – to make sure I don't do it too late or too early. The following day, I prepare my cold food. I go to the temple on Saturday mornings because it's the natural thing for me to do.

Aici aprind lumânările de Sucot. Sunt în contact permanent cu comunitatea evreiască și merg la templu periodic. Șabatul-ul începe: lumânările trebuie aprinse vineri seara. Am un calendar și aprind lumânările potrivit lui – ca să mă sigur că nu fac asta prea devreme sau prea târziu. În ziua următoare îmi pregătesc o mâncare rece. Merg la templu sâmbăta dimineața pentru că mi se pare ceva fresc.

This is me with my great-grand-daughter, Diana, in the summer of 2001.

Aceasta sunt eu cu stră-nepoata mea, Diana, în vara lui 2001.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

R

eligious life

V

iața religioasă

INTERVIEWEE:	Juci Scheiner
PHOTO TAKEN IN:	Targu Mures
YEAR:	1966
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Juci Scheiner
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Târgu Mureș
DATA:	1966
REPORTER:	Ildikó Molnár

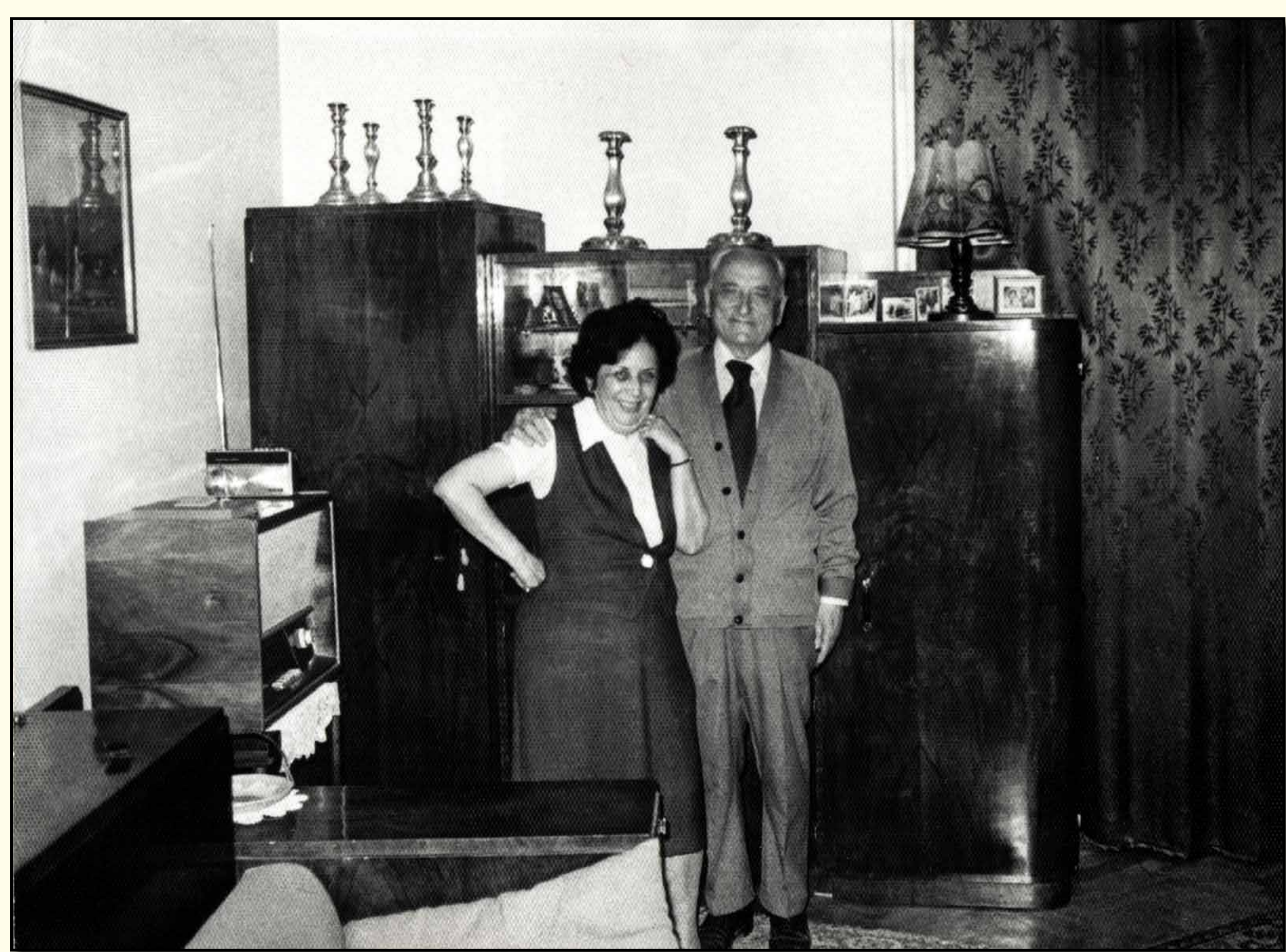
This was taken inside the synagogue from Targu Mures and it came from my husband, Aladar Scheiner. Aladar's former wife, Magdus, is in the middle of the first row. She died in 1977. Beginning in the 1960s, Aladar was president of the community for twenty years. We may not have been strictly religious, but I can say that on Yom Kippur we fasted in memory of those we lost. I will always fast in memory of my parents. [Mrs Scheiner's father died in 1940, her mother was deported and taken to the gas chamber in Auschwitz.]

Acesta este interiorul sinagogii din Târgu Mureș, iar fotografia a aparținut soțului meu, Aladár Scheiner. Pe mijloc, în rândul din față se află fosta lui soție, Magdus, care a murit în 1977. Aladár a fost președintele comunității, începând din anii 1960. Nu eram strict religioși, dar întotdeauna de Yom Kippur posteam în memoria celor pe care i-am pierdut. Voi face mereu acest lucru în memoria părinților mei. [Tatăl doamnei Scheiner a murit în 1940, iar mama ei a fost deportată și dusă la camerele de gazare din Auschwitz].

Chief Rabbi Moses Rosen is leading a commemoration in Sarmasu in 1975; Aladar is on the left.

Șef-rabinul Moses Rosen conduce comemorarea de la Sărmașu în 1975; Aladár este în stânga.

Aladar and I in our apartment in 1970s.

Aladár și cu mine în apartamentul nostru, în anii 1970.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

R

eligious life

V

iața religioasă

INTERVIEWEE:	Elza Fulop
PHOTO TAKEN IN:	Huedin
YEAR:	1920s
INTERVIEWER:	Emoke Major

INTERVIEWAT:	Elza Fülöp
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Huedin
DATA:	anii 1920
REPORTER:	Emőke Major

This was at the consecration of the tombstone of my uncle, Abraham Goldstein. My father, Moricz Fulop, carved the Hebrew letters on the stone. My father went to a rabbinic institute in Bratislava. He lived in Huedin, then he and my mother moved to Aghiresu. Rabbis were only to be found in cities. The closest was Cluj and they would send us a rabbi, Glasner Akiba, who thought so highly of my father that he would often summon him to Cluj to discuss religious matters.

Aceasta este sfințirea pietrei de mormânt a unchiului meu, Ábrahám Goldstein. Tatăl meu, Móricz Fülöp, a sculptat literele în ebraică pe piatra de mormânt. Tata a frecventat un institut rabinic de la Bratislava. A locuit la Huedin, apoi el și mama s-au mutat la Aghireșu. Rabini nu existau decât în orașe. Cel mai apropiat era Clujul și ne trimiteau un rabin, pe Glasner Akiba, care avea o părere atât de bună despre tatăl meu, încât îl chema deseori la Cluj ca să aibă discuții pe teme religioase.

These are my maternal grandparents, Avram and Sara Mandel, in the 1930s in Aghiresu.

Aceștia sunt bunicii mei din partea mamei, Avram și Sára Mandel, în anii 1930 la Aghireșu.

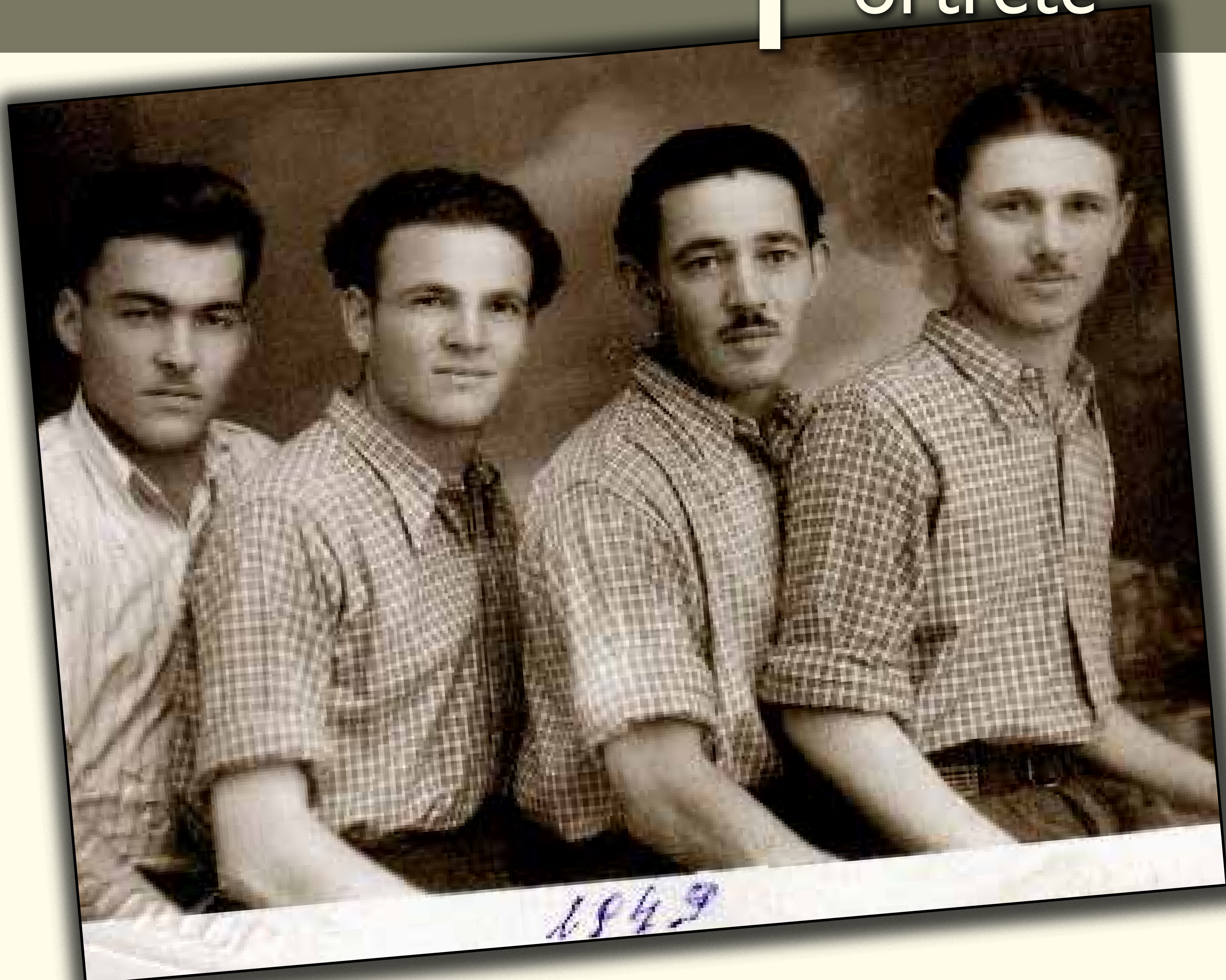
Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Portraits

Portrete

INTERVIEWEE:	Leopold Karpelesz
PHOTO TAKEN IN:	Târgu Mureș
YEAR:	1949
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Leopold Karpelesz
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Târgu Mureș
DATA:	1949
REPORTER:	Ildikó Molnár

First on the right is Arpad Duka. The second on the right is my friend Erno Herman. He was a painter-decorator, a car-varnisher and an upholsterer. We knew each other from childhood, when we lived on the same street. After coming home in 1945—both of us from Auschwitz—we became friends and worked together as painters. I sit next to him. The young man on the far left is Walter Glatz, a German working with the pioneers. We went together to a photographer on the central square in Targu Mures. The three similar shirts symbolized the friendship between us.

Primul din dreapta este Árpád Duka. Al doilea din dreapta este prietenul meu, Ernő Herman. Era vopsitor, se ocupa de lacuirea mașinilor și de tapițare. Ne cunoșteam din copilărie, locuiam pe aceeași stradă. După întoarcerea acasă în 1945 – amândoi am venit de la Auschwitz – am devenit prieteni și am lucrat împreună. Eu sunt la stânga lui. Tânărul din dreapta este Walter Glatz, un german care lucra cu pionierii. Am mers împreună la un fotograf din piața centrală a orașului Târgu Mureș. Cele trei cămăși similare simbolizau prietenia dintre noi.

This was a true family reunion in 1985: I'm in the middle with my wife. We are with our three daughters and their families.

Aceasta este o adevărată reuniune de familie în 1985: sunt în mijloc împreună cu soția mea. Suntem împreună cu trei fete ale noastre și familiile lor.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

INTERVIEWEE:	Louiza Vecsler
PHOTO TAKEN IN:	Botosani
YEAR:	1920s
INTERVIEWER:	Andreea Laptés

INTERVIEWAT:	Louiza Vecsler
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Botoșani
DATA:	anii 1920
REPORTER:	Andreea Laptés

These are my paternal grandparents, Cassian and Brucha Blumenfeld. They both spoke Yiddish and knew Romanian as well. They were open-minded people and very kind. They were both religious: Grandfather went to synagogue every day. They observed kashrut and of course kept the Sabbath. My grandfather died in 1930 and my grandmother went soon after him. They were totally devoted to each other.

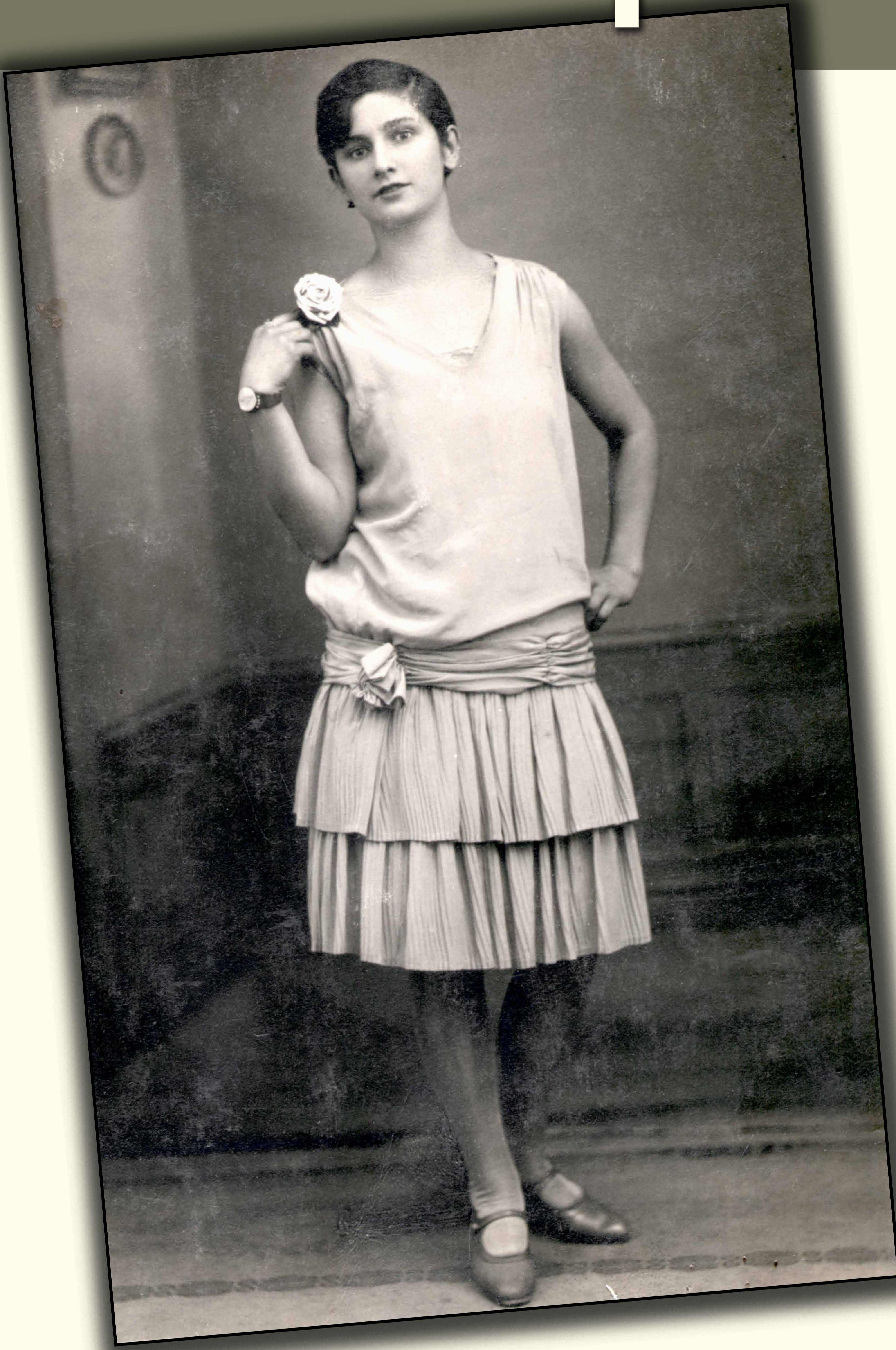
Aceștia sunt bunicii mei paterni, Cassian și Brucha Blumenfeld. Amândoi vorbeau la fel de bine limba idiș și limba română. Erau oameni buni și deschiși. Erau religioși: bunicul mergea la sinagogă în fiecare zi. Respectau alimentația rituală, Șabatul. Bunicul a murit în 1930, iar bunica i-a urmat curând. Erau foarte atașați unul de altul.

These are my parents, Pessa and Moses Blumenfeld in the 1910s; they married in 1903 in the Botosani synagogue.

Părinții mei, Pessa și Moses Blumenfeld în anii 1910; s-au căsătorit în sinagoga din Botoșani, în 1903.

INTERVIEWEE:	Sami Fiul
PHOTO TAKEN IN:	Bucharest
YEAR:	1930s
INTERVIEWER:	Paul Tinichigiu

INTERVIEWAT:	Sami Fiul
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	București
DATA:	anii 1930
REPORTER:	Paul Tinichigiu

This is Claris, my uncle Marcu Herscovici's daughter. She was a very beautiful woman, and her suitors were extremely jealous of each other. A certain Captain Tonegaru once fired his gun at a rival on Victoriei Boulevard, right in the center of Bucharest. Claris was briefly married to a doctor, and when she left him, he tried to kill himself. After that, Claris settled down with Nel Cobar, a famous cartoonist in Bucharest. They went on to have two boys, who now live in the USA.

Aceasta este Claris, fica unchiului Marcu Herșcovici. Era o femeie foarte frumoasă, iar curtezani ei erau extrem de geloși. Un anume căpitan Tonegaru chiar a tras cu arma într-un rival pe Calea Victoriei, chiar în centrul capitalei. Claris a fost pentru scurt timp măritată cu un doctor și când l-a părăsit, acesta a încercat să se sinucidă. Mai tarziu, Claris s-a căsătorit cu Nel Cobar, un faimos caricaturist din București. Au avut doi băieți, care trăiesc acum în Statele Unite.

This is Aneta Herscovici and Claris Cobar, in the 1930s, in Bucharest.

Aceasta este Aneta Herșcovici și Claris Cobar, în anii 1930, la București.

Portraits

Portrete

INTERVIEWEE:	Ticu Goldstein
PHOTO TAKEN IN:	Bucharest
YEAR:	1920
INTERVIEWER:	Georgeta Pană

INTERVIEWAT:	Țicu Goldstein
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	București
DATA:	1920
REPORTER:	Georgeta Pană

This is my mother, Surica Tobias, the first from the left, before she got married. The other women are friends of hers. She was born in Piatra Neamt and in 1920 left for Bucharest on her own, to find a job. It was a matchmaker who helped her meet my father. They were engaged in June 1922. A few months later they had a Jewish wedding, before the rabbi, under the chuppah, but they also went to the civil authorities. My mother kept in touch with that matchmaker, they would sometimes meet and talk about family, hardships and children.

Aceasta este mama mea, Surica Tobias, prima din stânga, înainte de a se mărita. Celelalte sunt prietenele ei. Mama s-a născut la Piatra Neamț și a plecat în 1920 la București pentru a-și găsi de lucru. O pețitoare a ajutat-o să îl întâlnească pe tata. S-au logodit în iunie 1922. Câteva luni mai tarziu au facut nunta religioasă, înaintea unui rabin, sub chuppah, dar au avut și o ceremonie civilă. Mama a păstrat legatura cu pețitoarea, câteodată se întâlneau să vorbească despre familie, greutăți și copii.

This is the invitation to my parents' betrothal.

Invitație la logodna părinților mei.

My parents, Surica and Lazăr Goldstein in Piatra Neamt. She is wearing a dress she made herself.

Părinții mei, Surica și Lazăr Goldstein, la Piatra Neamț. Mama poartă o rochie pe care și-o făcuse singură.

Centropa

www.centropa.org
 www.centropa.hu
 www.centropa.org/at

INTERVIEWEE:	Egon Mark Lovith
PHOTO TAKEN IN:	Cluj Napoca
YEAR:	1921
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Egon Márk Lövith
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Cluj Napoca
DATA:	1921
REPORTER:	Ildikó Molnár

My parents, Max Lovith and Berta Pardesz, married out of love. His parents were living in Simferopol, in Ukraine. When World War I broke out, my father left for the front, was captured, and was brought to Transylvania as a prisoner of war to work in the Surduc forest, around Zalau. My mom's father was a timber expert and he also spoke Russian. Because he was from Lithuania. When he met my dad and learned he was Jewish, he found a way to vouch for him, and he brought him home for a meal. And that's how my mom and dad met.

Părinții mei, Max Lövith și Bertha Pardesz, s-au căsătorit din dragoste. Bunicii din partea tatei locuiau la Simferopol, în Ucraina. Când a izbucnit primul război mondial, tatăl meu a plecat pe front, a fost capturat și adus ca prizonier de război în Transilvania, la muncă forțată în pădurea Surduc de lângă Zalău. Bunicul matern era negustor de cherestea și vorbea rusește, pentru că era originar din Lituania. Când l-a întâlnit pe tata și a aflat că e evreu, a găsit o metodă de a garanta pentru el și l-a adus la el la masă. Așa s-au întâlnit mama și tata.

My father in Mexico in 1925, where we were living then.

Tata în Mexic, în 1925, unde locuiam atunci.

Here we are in Tlalpan, Mexico in 1929. Mother sent this photo to her sister to Cluj Napoca.

Aici suntem în Tlalpan, Mexic, în 1929. Mama a trimis fotografia surorii ei, la Cluj Napoca.

L

Leisure time

T

impul liber

INTERVIEWEE:	Juci Scheiner
PHOTO TAKEN IN:	Targu Mures
YEAR:	1956
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Juci Scheiner
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Târgu Mureș
DATA:	1956
REPORTER:	Ildikó Molnár

Me and my friend Ilnka Vas in front of the lottery office. It was unbelievable, but we had just won this enormous German motorcycle. The funny thing was that my brother Andras Mestitz was just looking for a motorcycle that same day. He hadn't found one, then he came home to see this elegant machine just sitting outside our house. Of course, neither Ilnka nor I could use it, so we sold it to Andras. Everyone was happy, and not long after, I went with Andras to The Motorcyclists' Ball. That's where I met my first husband, Jenő Schönbrunn.

Eu și prietena mea Ilnka Vas în fața loteriei. Era incredibil, dar tocmai câștigasem această enormă motocicletă germană. Ciudat este că fratele meu, András Mestitz, tocmai căuta o motocicletă chiar în ziua aceea. Nu a găsit și când a venit acasă a văzut această elegantă mașină stând pur și simplu în fața casei noastre. Desigur, nici eu, nici Ilnka nu puteam să o folosim, așa că i-am vândut-o lui András. Toată lumea a fost fericită și la scurt timp am mers cu András la Balul Motocicliștilor. Aici l-am întâlnit pe primul meu soț, Jenő Schönbrunn.

Me and my first husband Jenő Schönbrunn, in the 1950s.

Eu și primul meu, soț, Jenő Schönbrunn, în anii 1950.

This is me and Ilnka with the lottery prize in Targu Mures in 1956.

Aici sunt eu și Ilnka la Târgu Mureș în 1956 cu premiul de la loterie.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

L

eisure time

T

impul liber

INTERVIEWEE:	Oliver Szanto
PHOTO TAKEN IN:	Teius
YEAR:	1937
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Olivér Szántó
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Teiuș
DATA:	1937
REPORTER:	Ildikó Molnár

I must have been around four years old here, and this was taken in the yard of our house. At that time—in the late 1930s—a car like this was something truly great. I suppose I got it for my birthday. I seem to remember that my uncle, an engineer, was the one who used to lavish me with expensive presents. I was completely obsessed with cars when I was a child, and to tell you the truth, I still am today.

Cred că aici aveam vreo patru ani, iar fotografia a fost făcută în curtea casei noastre. La acea dată – la sfârșitul anilor 1930 – o mașină ca aceasta era ceva cu adevărat extraordinar. Probabil că o primisem de ziua mea. Mi se pare că unchiul meu inginer era cel care obișnuia să mă răsfete cu cadouri scumpe. Eram total obsedat de mașini când eram copil și, ca să fiu sincer, sunt și astăzi.

The photo was taken in Teius, in our yard, around 1937.

Această fotografie a fost realizată la Teiuș, în curtea casei noastre, în jurul anului 1937.

This photo was taken in Teius, in our yard, in around 1936–37.

Aceasta este o fotografie făcută în curtea casei noastre din Teiuș în 1936 sau 1937.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

In school

La școală

INTERVIEWEE:	Stefan Guth
PHOTO TAKEN IN:	Cluj Napoca
YEAR:	1925
INTERVIEWER:	Andreea Laptés

INTERVIEWAT:	Ștefan Guth
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Cluj Napoca
DATA:	1925
REPORTER:	Andreea Laptés

This is the graduating class of my mother, Estera Guth (nee Löbl), from the Jewish Tarbut Lyceum in Cluj Napoca. She is in the middle of the upper row. My mother was born in 1907 in Sibiu county, near the village of Scoreiu, and she studied in Cluj. She always considered the period from 1920–1925 her “golden times.” She enjoyed high school very much: she was really very popular, and from what I understand, her Jewish and Zionist feelings were at their peak. The man, third from right in the lower row is Márk Antal; he was a famous mathematics teacher at the Lyceum.

Aceasta este o fotografie de absolvire a clasei mamei mele, Estera Guth (nee Löbl), de la Liceul evreiesc Tarbut din Cluj Napoca. Ea este în mijloc, pe rândul de sus. Mama s-a născut în anul 1907 în județul Sibiu, lângă satul Scoreiu și a studiat la Cluj. Mereu a considerat perioada școlii ca “vremurile bune”. I-a plăcut liceul foarte mult: era foarte populară și avea sentimente puternice legate de iudaism și sionism. În fotografie, al treilea din dreapta, pe rândul de jos, este Márk Antal, un profesor de matematică renumit al liceului.

This is me as a child with my maternal grandparents, Emanoil and Hannah Löbl, in Fagaras in 1932.

Fotografia mea din copilărie la Făgăraș în 1932, împreună cu bunicii materni, Emanoil și Hannah Löbl.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

In school

La școală

INTERVIEWEE:	Clara Foldes
PHOTO TAKEN IN:	Arad
YEAR:	1944
INTERVIEWER:	Oana Aioanei

INTERVIEWAT:	Clara Földes
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Arad
DATA:	1944
REPORTER:	Oana Aioanei

After I graduated in 1939, I couldn't work in a state school because Jews were no longer admitted. The Jewish community in Alba Iulia needed a teacher, so I moved there. But in 1941 my parents were forced by law to move from Curtici to Arad, and when one of the teachers retired from the Arad Jewish school, I joined them there. I taught in Arad's Jewish school from 1942 until 1948, and here I am with my students in 1944.

După ce am absolvit nu am putut lucra într-o școală de stat pentru că evreii nu mai erau admiși. Comunitatea evreiască din Alba Iulia avea nevoie de o profesoară, așa că am predat acolo. În 1941 părinții mei au fost obligați să se mute de la Curtici la Arad, iar atunci când s-a eliberat un post la școala evreiască din Arad, m-am mutat. Am predat la școala evreiască din Arad din 1942 până în 1948. Sunt aici împreună cu elevii mei din 1944.

This is me in the 1950s in Arad.

Aici sunt în anii 1950, la Arad.

This was taken in Arad in 2003.

Fotografia a fost făcută în anul 2003, la Arad.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

In school

La școală

INTERVIEWEE:	Ruth Greif
PHOTO TAKEN IN:	Brasov
YEAR:	1940s
INTERVIEWER:	Andreea Laptés

INTERVIEWAT:	Rúth Greif
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Brașov
DATA:	1940
REPORTER:	Andreea Lapteș

This was taken in the early 1940s in Brasov. I am in the back row, the first on the left; to my right is my good friend Piri (Paraschiva) Hubert. The girl in front is Beata Farkas, and the one to the left, in the second row, is Mia Feiler. Gymnastics was one of my hobbies when I was in elementary school. My teacher was Borbala Farkas, a Jewish woman. She had studied rhythmic gymnastics in Budapest, and was very talented. She held classes in her house, and several of us went regularly.

Fotografia este făcută la începutul anilor 1940, la Brașov. Sunt pe rândul din spate, prima din stânga; la dreapta mea este prietenameabună Piri (Paraschiva) Hubert. Fata din față este Beáta Farkas și cea din stânga, pe al doilea rând, este Mia Feiler. Gimnastica era unul din hobby-urile mele în școala elementară. Profesoara mea era Borbála Farkas, care era evreică. Studiase gimnastica ritmică la Budapesta și era foarte talentată. Dădea ore la ea acasă și multe dintre noi mergeam regulat.

I'm on the right, with Piri Hubert, at the Jewish industrial high school in 1942.

Sunt la dreapta, împreună cu Piri Hubert, în fața Liceului industrial evreiesc, în anul 1942.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

In school

La școală

INTERVIEWEE:	Samuel Eiferman
PHOTO TAKEN IN:	Sipot
YEAR:	1940
INTERVIEWER:	Roxana Onica

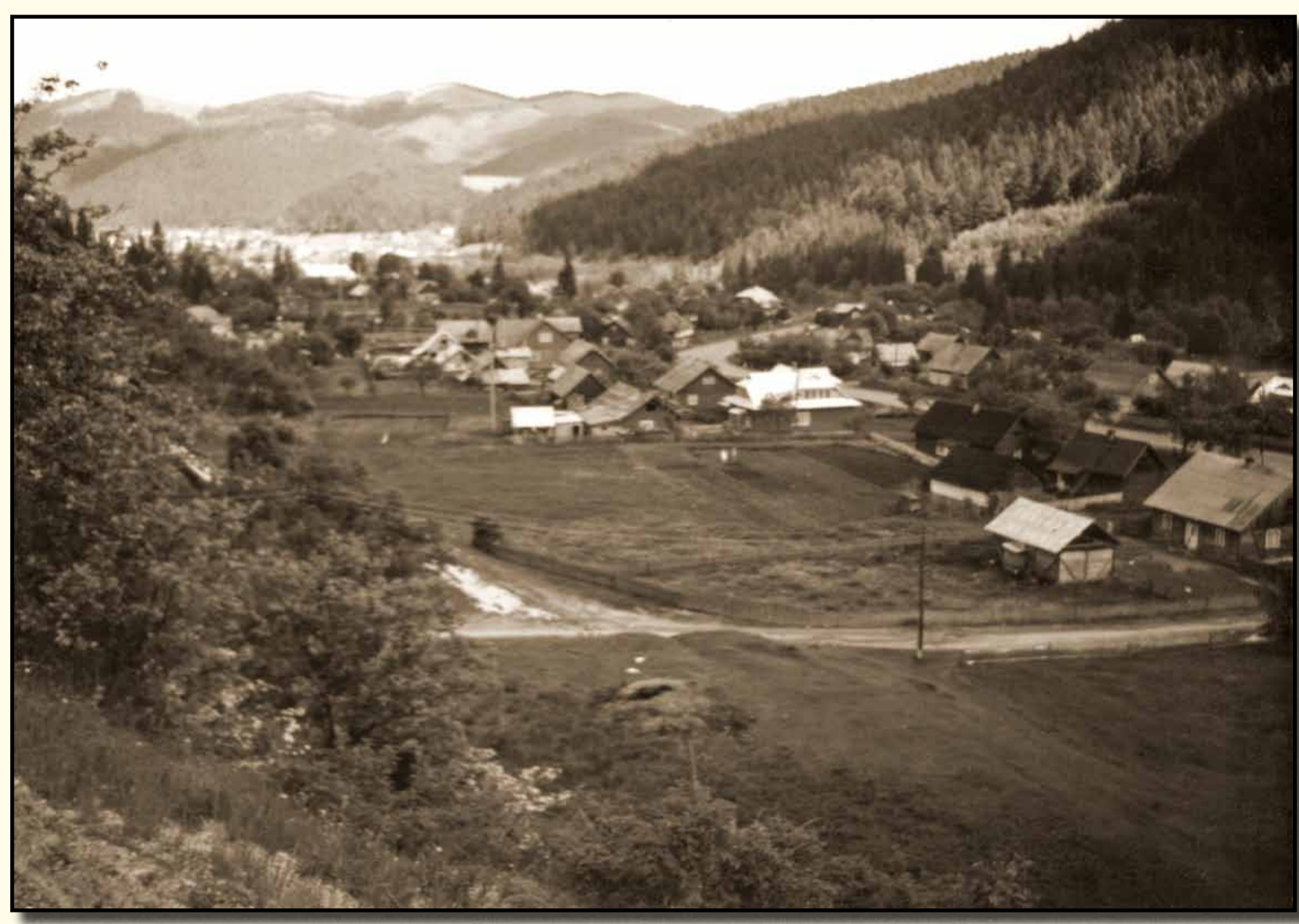
INTERVIEWAT:	Samuel Eiferman
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Șipot
DATA:	1940
REPORTER:	Roxana Onică

Our school in Sipot, in 1940. I drew a square around my face and my cousin Sally's. I am the only one wearing a cap; all the other boys wore ordinary hats or sheep skin hats. What we wore on our heads was a pretty good indication of our family's material situation.

There was no kindergarten in the village so all the children were raised at home. There was an elementary school on the hill. By the time I started school I knew German, Russian, Polish, but not Romanian, which is what they taught us. When the Russians entered Bessarabia, I learned Russian.

Școala noastră din Șipot, în 1940. Am desenat, în față, un pătrat în jurul feței mele și al vărului meu Sally. Sunt singurul care purta o pălărie adevărată; ceilalți purtau șepci sau căciuli de oaie. Ceea ce purtau era și un bun indiciu care era starea materială a familiei lor.

Nu exista gradiniță în sat, toți copiii erau crescuți acasă. Pe deal era o școală primară. Când am început școala știam ceva germană, rusă, poloneză, dar nu și limba română, ceea ce am învățat aici. Când rușii au intrat în Basarabia, am învățat limba rusă.

This is my native village, Sipot, in Suceava County in the 1930s.

Satul meu natal, Șipot din județul Suceava, în anii 1930.

This photo was taken in Sipot, when I was 13, in 1938.

Fotografie făcută la Șipot, în 1938, când aveam 13 ani.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

In school

La școală

INTERVIEWEE:	Estera Sava
PHOTO TAKEN IN:	Montpellier
YEAR:	1940s
INTERVIEWER:	Adriana Gheorghe

My sister, Anuta Martinet (nee Rosenberg), in the dissection room at the University of Montpellier in France, in the early 1940s. She is the third from left in front of the dissection table. When she finished the second year, she sent a letter asking for some papers. My mother immediately suspected she was planning to get married and wrote: "Don't you dare get married in France! You'd better come home!" My sister wrote a moving letter: "You, who married Father because you loved him so much, how can you do this to me?" So my sister got married in France.

INTERVIEWAT:	Estera Sava
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Montpellier
DATA:	anii 1940
REPORTER:	Adriana Gheorghe

Sora mea, Anuța Martinet (născută Rosenberg), într-o sală de disecții, la Universitatea din Montpellier, în Franța, la începutul anilor 1940. Este a treia din stânga, în fața mesei de disecție. Când a terminat anul, a trimis o scrisoare prin care cerea niște acte de stare civilă. Mama imediat a bănuțit că plănuește să se căsătorească și i-a scris: "Să nu îndrăznești să te măriți în Franța! Mai bine vii acasă!" Sora mea i-a scris o scrisoare emoționantă: "Tu, care te-ai căsătorit cu tata pentru că-l iubeai atât de mult, cum poți să-mi faci mie asta?" Deci, sora mea s-a căsătorit în Franța.

This is a formal photo of my sister taken in 1937 in Bacau for her passport.

O fotografie oficială pentru pașaport a surorii mele, făcută în 1937, la Bacău.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

I n school

L a școală

INTERVIEWEE:	Rosa Kaiserman
PHOTO TAKEN IN:	Iasi
YEAR:	1920s
INTERVIEWER:	Emoke Major

INTERVIEWAT:	Rosa Kaiserman
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Iași
DATA:	anii 1920
REPORTER:	Emőke Major

This is me, Rosa Kaiserman, with my brother, Pincu, in the Jewish kindergarten. I am the second from the right in the second row and my brother is next to me on the left. We attended the Jewish kindergarten from the age of three till seven. It was called "Gani Ladin". I have only one recollection from my days there. They would give us colored pencils to draw with. I was sitting next to my brother, and one day, he made a wonderful drawing. I asked him what it was and he told me that it was a fountain. How and why I remember this, I don't know.

Aceasta sunt eu, Rosa Kaiserman, împreună cu fratele meu, Pincu, la grădinița evreiască. Sunt a doua din dreapta, pe al doilea rând, și fratele meu este lângă mine, la stânga. Am mers la grădinița evreiască "Gani Ladin" de la vârsta de trei ani până la șapte ani. Am o singură amintire de atunci. Ne dădeau creioane colorate să desenăm. Stăteam lângă fratele meu când a făcut un desen extraordinar de frumos. L-am întrebat ce reprezintă și el mi-a spus că este o fântână. Nu știu cum și de ce îmi aduc aminte asta.

This is me with my brother in the 1920s.

Eu și fratele meu în anii 1920.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

In school

La școală

INTERVIEWEE:	Anna Eva Gaspar
PHOTO TAKEN IN:	Oradea
YEAR:	1936
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Anna Éva Gáspár
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Oradea
DATA:	1936
REPORTER:	Ildikó Molnár

Vera, the daughter of my brother-in-law Laszlo Gaspar, is in this picture of the Neolog Jewish kindergarten in Oradea. She's in the back, all the way on the left, somewhat in the shadows, but this is the only picture I know of her. Vera was very smart and was a very good student; she was always amongst the best in the school. Vera was taken away [deported], along with her mother, Agi Gaspar, in 1944.

Vera, fata cumnatului meu László Gáspár, este fotografiată la grădinița evreiască neologă din Oradea. Ea este în spate, undeva în stânga, în umbră, dar aceasta e singura poză pe care o am cu ea. Vera era foarte isteță și era o elevă bună; mereu era printre cei mai buni la școală. Vera a fost deportată împreună cu mama ei, Ági Gáspár, în 1944.

Here are Vera's parents, Laszlo and Agi Gaspar, in Venice in 1920 or 1921. Laszlo survived; his daughter and wife did not.

Aici sunt părinții Verei, László și Ági Gáspár, la Veneția în 1920 sau 1921. László a supraviețuit, dar nu și fica sau soția sa.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

In school

La școală

INTERVIEWEE:	Anna Eva Gaspar
PHOTO TAKEN IN:	Place unknown
YEAR:	1914
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Anna Éva Gáspár
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	locație necunoscută
DATA:	1914
REPORTER:	Ildikó Molnár

Here's an old picture from a family album. It says: "First class of middle school 1913/14." We weren't born yet, neither my husband Andras nor me! On the back of the picture are written the names of the students, and Gaspar is underlined." [This is probably a class photo of Andras Gaspar's brother, Laszla Gaspar]. It is also written "On the occasion of the trip to the Pokol lake on 1st May 1914, taken by Bono Mahalcsik, headmaster" [We were unable to locate the place in question; it is probably a local name.]

Aceasta este o fotografie veche din albumul de familie. Pe verso scrie: "Clasa întâi de gimnaziu, 1913/1914." Eu sau soțul meu, András, nici nu eram născuți! Pe spate este scris numele elevilor, iar numele Gáspár este subliniat [probabil este fotografia clasei fratelui lui András Gáspár, László Gáspár]. Mai scrie "cu ocazia excursiei la lacul Pokol, din 1 mai 1914, făcută cu învățătorul Bonó Mahalcsik" [Nu am putut identifica locul, probabil este vorba de o denumire locală.]

The third man from right is László Gáspár, my brother-in-law, watching a game with his friends, in Oradea in 1934.

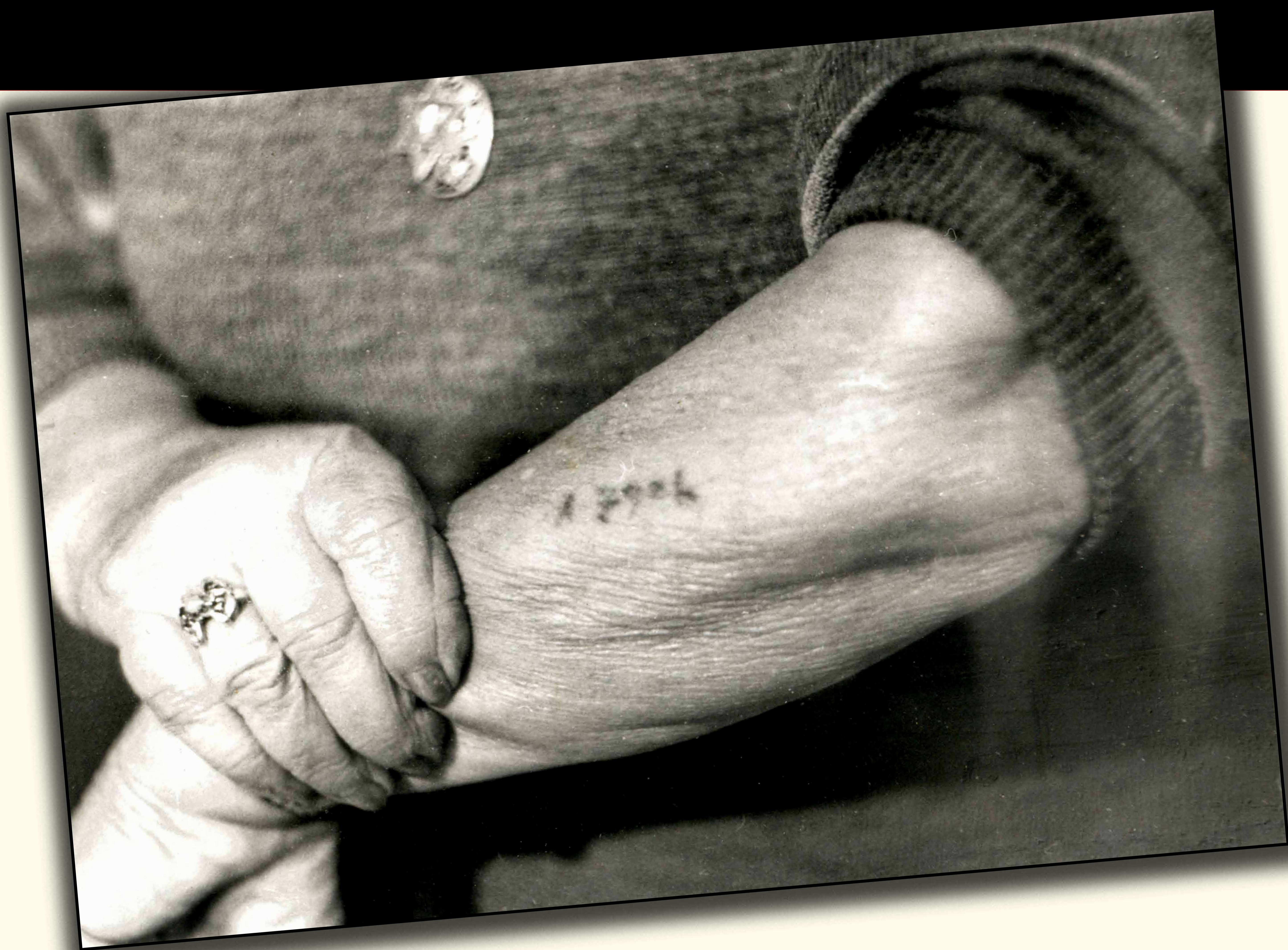
Al treilea din dreapta este László Gáspár, cumnatul meu, în timp ce urmărea un meci împreună cu prietenii lui, la Oradea, în 1934.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Holocaust

INTERVIEWEE:	Golda Salamon
PHOTO TAKEN IN:	Sighetu Marmatiei
YEAR:	1990s
INTERVIEWER:	Emoke Major

You can see my lager number: A 7986. I needed to send this to Germany so I could receive compensation. I was deported from Sighetu Marmatiei and got this tattoo in Auschwitz. We were then taken to Bergen-Belsen, then to Mauthausen.

I got so used to being led around by guards with dogs that when I was liberated, I kept looking back all the time over my shoulder to see if a guard was coming with his dog.

INTERVIEWAT:	Golda Salamon
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Sighetu Marmatiei
DATA:	anii 1990
REPORTER:	Emóke Major

Puteți să vedeți numărul meu din lagăr: A 7986. Trebuia să trimit asta în Germania pentru a putea primi compensații. Am fost deportată din Sighetu Marmatiei și mi s-a tatuat acest număr la Auschwitz. Am fost duși la Bergen-Belsen, apoi la Mauthausen.

Mă obișnuisem atât de tare să fiu supravegheată de gardieni cu câini, încât atunci când am fost eliberată continuam să mă tot uit peste umăr să văd dacă nu cumva venea un gardian însoțit de câine.

The first from right is my first husband, Jeno Simonovits, and I am next to him. We are with friends in Sighetu Marmatiei in the 1960s.

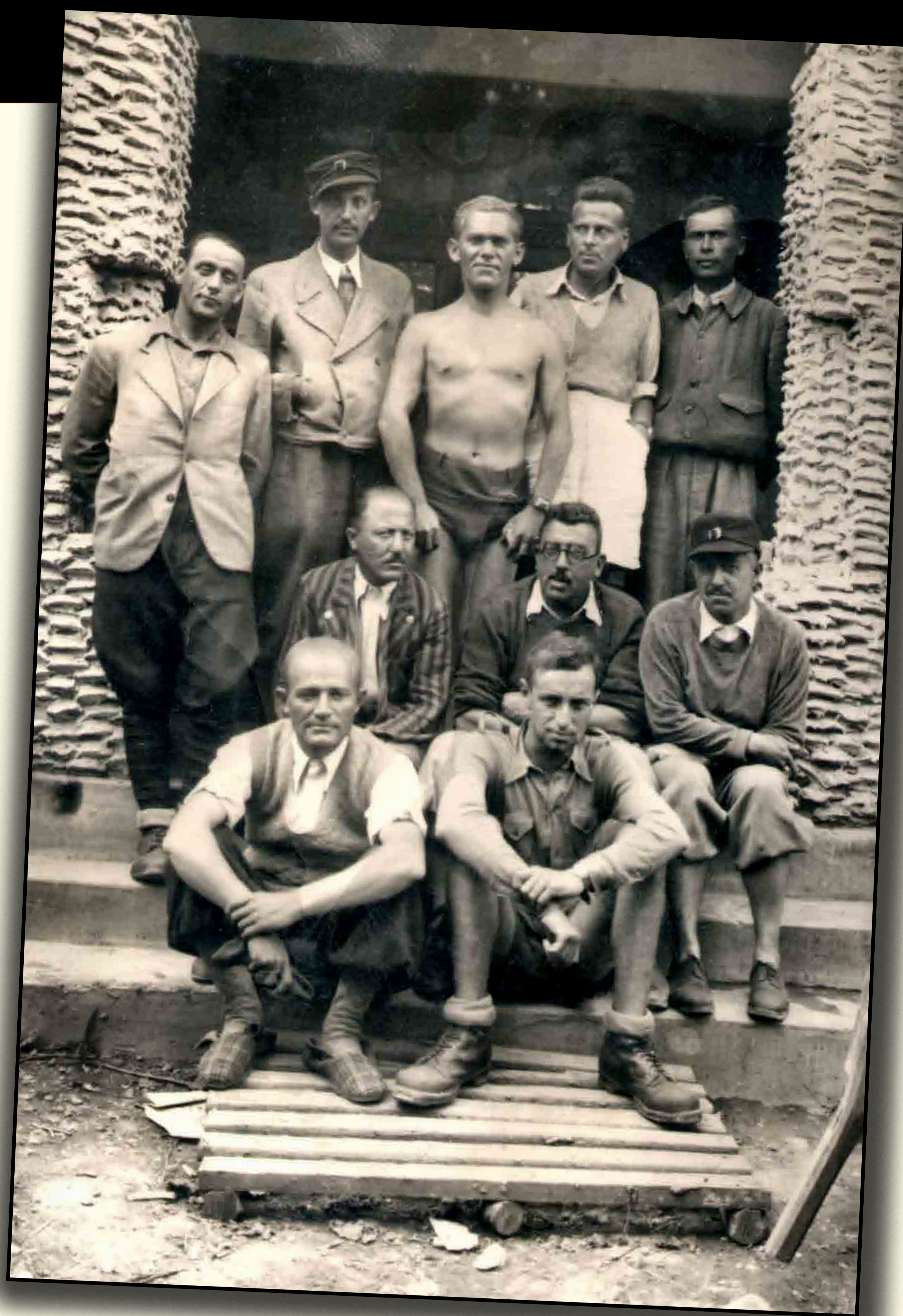
Primul din dreapta este primul meu soț, Jenő Simonovits, iar cea de lângă el sunt eu. Suntem cu niște prieteni la Sighetu Marmatiei în anii 1960.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Holocaust

INTERVIEWEE:	Felicia Menzel
PHOTO TAKEN IN:	Suraia
YEAR:	1943
INTERVIEWER:	Andreea Laptés

My future husband, Zoltan Menzel, sent this to me in 1943, from Suraia, where he was drafted into forced labor. He had to work in construction, and dig trenches all around the county with the other Jews from Brasov. He is the first from right, sitting in the front row. Zoltan was born in Budapest in 1915, but his parents moved to Brasov when he was in the second grade. I met him during the war, in 1940, at a Jewish club called Ahava. They organized balls from time to time. We got married just as soon as the war ended.

INTERVIEWAT:	Felicia Menzel
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Suraia
DATA:	1943
REPORTER:	Andreea Laptés

Viitorul meu soț, Zoltán Menzel, mi-a trimis această fotografie în 1943 de la Suraia, unde fusese trimis la muncă forțată. A fost obligat să lucreze în construcții și să sape tranșee în tot județul alături de alți evrei din Brașov. El este primul din dreapta pe rândul din față. Zoltán s-a născut la Budapesta în 1915, dar părinții săi s-au mutat la Brașov când el era în clasa a doua. L-am întâlnit în timpul războiului, în 1940, la un club evreiesc numit Ahava. Din când în când acolo se organizau baluri. Ne-am căsătorit imediat ce s-a terminat războiul, în 1944.

This is Zoltan Menzel, my husband, in 1933, when he graduated from Honterus high school, in Brasov.

Acesta este Zoltán Menzel, soțul meu, în 1933, la absolvirea liceului Honterus din Brașov.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Holocaust

INTERVIEWEE:	Ticu Goldstein
PHOTO TAKEN IN:	Bucharest
YEAR:	1941
INTERVIEWER:	Georgeta Pana

INTERVIEWAT:	Ticu Goldstein
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	București
DATA:	1941
REPORTER:	Georgeta Pană

My brother Marcel Goldstein is on the right, the day before he was taken into forced labor. The soldier was accompanying him to the commissariat, where he would be drafted. After the war, Marcel wrote on the back: "Appearances are deceiving. I can't imagine why I was so cheerful, walking arm in arm with the soldier taking me off to Dragasani." If a Jew didn't report for forced labor, he was considered a deserter and was tried by a military court. That, of course, got them deported to Transnistria, and nearly none of them returned alive.

Fratele meu, Marcel Goldstein, este cel din dreapta, cu o zi înainte de a fi luat și trimis la muncă forțată. Soldatul l-a însoțit la comisariat de unde avea să fie trimis. Marcel a scris după război pe verso: "Aparențele sunt înșelătoare. Nu pot să-mi dau seama de ce eram așa de vesel mergând braț la braț cu soldatul care mă ducea la Drăgășani." Dacă un evreu nu se prezenta la munca forțată era considerat dezertor și judecat de o curte marțială. Asta, desigur, le aducea deportarea în Transnistria și aproape nici unul dintre ei nu s-a mai întors viu de acolo.

My parents, Surica and Lazar Goldstein, my brother Marcel, and I am the young one in front, in 1934.

Părinții mei, Surica și Lazăr Goldstein, fratele meu, Marcel, iar eu sunt cel tânăr din față, în 1934.

Marcel's on the right and he's with his mates from ORT (Organization for Rehabilitation through Training), at a party in the 1950s.

Marcel este cel din dreapta și este aici împreună cu colegii săi din ORT (Organizația de Reabilitare prin Muncă), la o petrecere în anii 1950.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Holocaust

INTERVIEWEE:	Arnold Leinweber
PHOTO TAKEN IN:	Bucharest
YEAR:	1941
INTERVIEWER:	Anca Ciuciu

INTERVIEWAT:	Arnold Leinweber
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	București
DATA:	1941
REPORTER:	Anca Ciuciu

This was in Bucharest in the five-week camp in the Aparatorii Patriei quarter. I am the one wearing a striped T-shirt. The little boy is the son of Herscovici, the president of the community. On 22nd July 1941, all Jewish men older than eighteen in our district were herded inside our synagogue and into its courtyard. We were more than 60 people, guarded by the gendarmes. Our situation got better thanks to a Jewish man by the name of Asher, who provided us with food at his own expense. I am probably the last of these inmates left alive.

La București, în cartierul Apărătorii Patriei, unde am devenit deținuți timp de cinci săptămâni. Eu sunt cel cu tricoul în dungi. Băiatul cel mic este fiul lui Herșcovici, președintele comunității. Pe 22 iulie 1941 toți bărbații evrei mai mari de 18 ani din cartierul nostru au fost adunați în sinagoga noastră și apoi în această curte. Eram peste 60 de persoane și eram păziți de jandarmi. Situația noastră s-a ameliorat datorită unui evreu pe nume Asher care ne-a adus mâncare pe cheltuiala lui. Cred că sunt ultimul dintre acești deținuți rămas în viață.

This is how we took our meals daily.

Așa luam masa zilnic.

This is the barrier. The boy on the right wearing suspenders is my little brother, Osias Leinweber.

Aceasta este bariera. Băiețelul din dreapta, cu bretele, este fratele meu mai mic, Osias Leinweber.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Holocaust

INTERVIEWEE:	Laszlo Nussbaum
PHOTO TAKEN IN:	Buchenwald
YEAR:	1941
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

This picture came to me completely by chance. When the Americans liberated Buchenwald, one soldier took some pictures of us. I forgot all about it. Decades later, someone from Romania was visiting the US and saw this picture. He saw a friend in it so he got a copy. His friend knew me, and that's who made this copy. I'm the one on the right, and of course everyone told me, "How typical that you are wearing a tie, Nussbaum, even with your prison uniform."

INTERVIEWAT:	László Nussbaum
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Buchenwald
DATA:	1941
REPORTER:	Ildikó Molnár

Această fotografie a ajuns la mine absolut din întâmplare. Atunci când americanii au eliberat Buchenwald, un soldat ne-a făcut câteva fotografii. Uitasem complet de asta. Câteva decenii mai târziu cineva din România a venit în vizită în SUA și a văzut această fotografie. Și-a recunoscut un prieten așa că a făcut această copie. Eu sunt cel din dreapta și desigur că toată lumea mi-a zis: "Ce tipic pentru tine, Nussbaum, să porți cravată chiar și în uniformă de deținut".

That's me with my mother and little brother. They were gassed in Auschwitz.

Acesta sunt eu cu mama și fratele meu mai mic. Au fost gazați la Auschwitz.

My uncle Lazslo on the right with uncle Jozsef, Paris, 1945. Lazslo survived in France; Jozsef was a doctor with the American army.

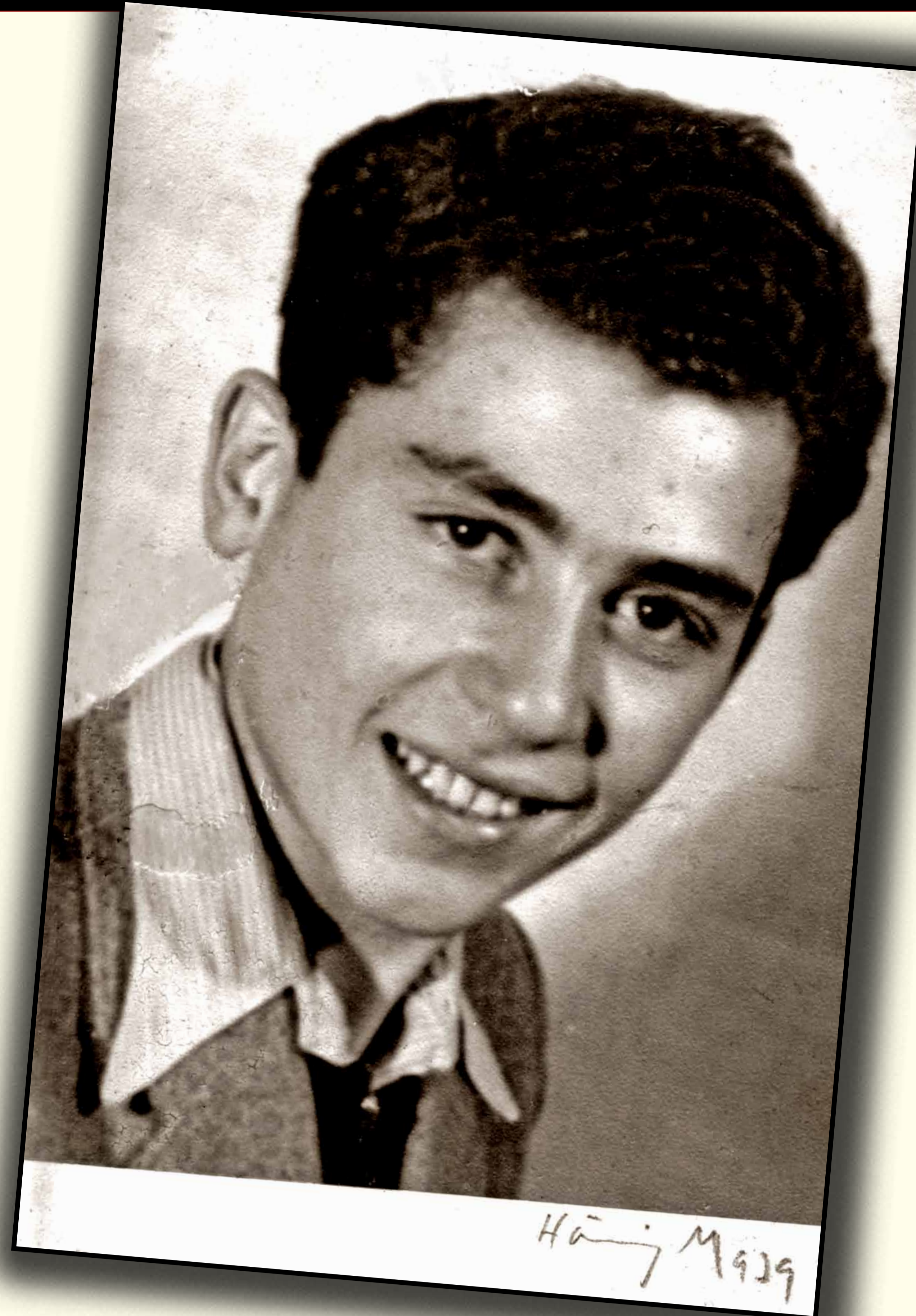
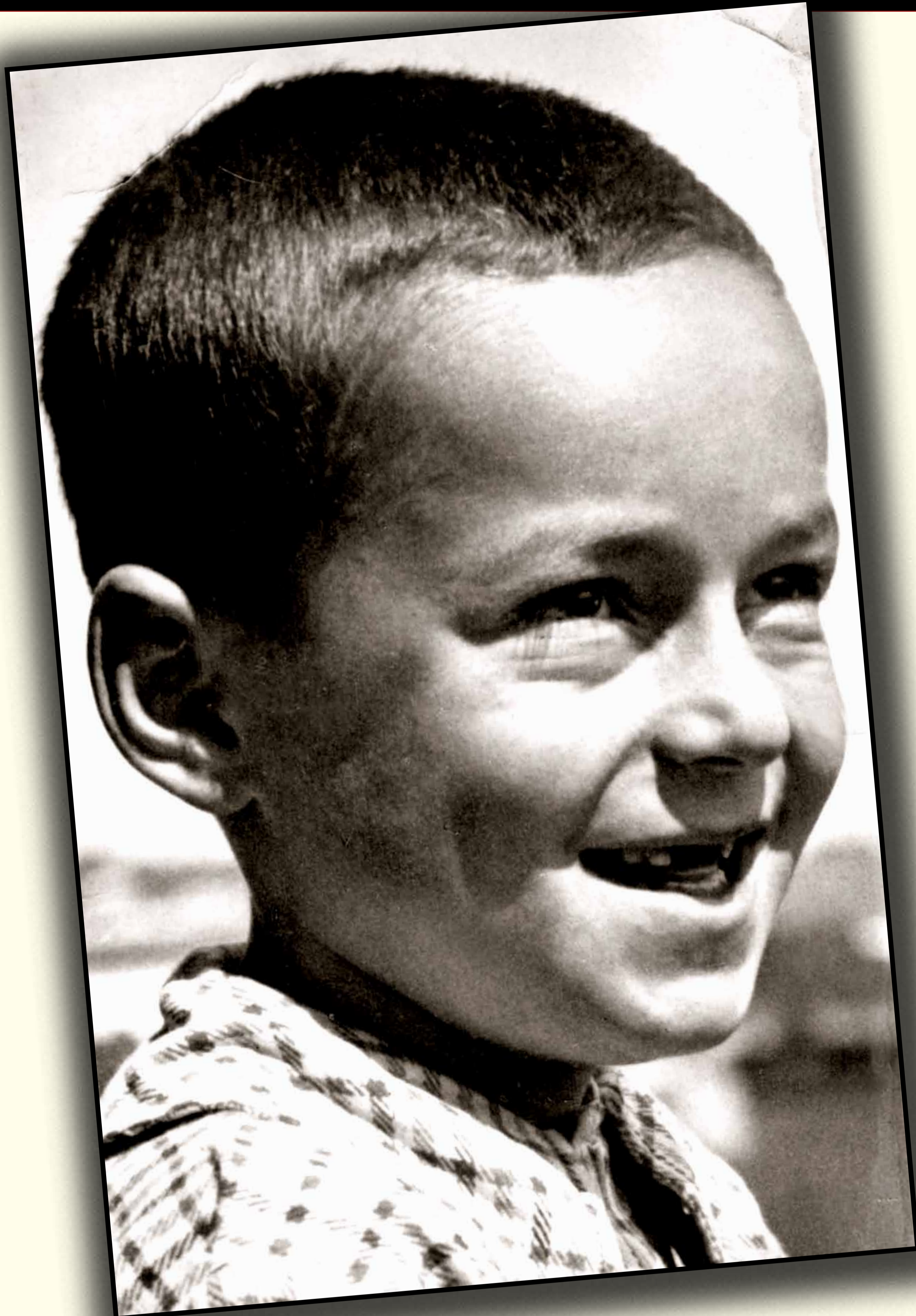
Unchiul meu László este în dreapta cu unchiul József, Paris, 1945. László a supraviețuit în Franța; József a fost doctor în armata americană.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Holocaust

INTERVIEWEE:	Stefan Guth
PHOTO TAKEN IN:	Oradea
YEAR:	1940s
INTERVIEWER:	Andreea Laptes

INTERVIEWAT:	Ștefan Guth
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Oradea
DATA:	anii 1940
REPORTER:	Andreea Lapteș

These are my cousins, Tomi and Otto Honig, my aunt Bella's sons. Bella lived in Oradea where she married Miklos Honig, the fanciest restaurant in Oradea. Bella was a housewife and raised her sons.

Here Tomi was around five-years-old and Otto was around fifteen-years-old. I'm sorry to say that we didn't keep in touch as much as we wanted to because it was so far between Oradea and Brasov, which is where we lived.

My paternal grandmother, along with Bella, her husband and her two sons were deported to Auschwitz in 1944. Only Bella's brother-in-law survived and brought the news that the entire family wouldn't be coming home again.

Aceștia sunt verișorii mei, Tomi and Ottó Honig, fi mătușii mele Bella. Bella a locuit la Oradea unde s-a căsătorit cu Miklós Honig, administratorul Pallas, cel mai modern restaurant din Oradea. Bella a fost casnică și i-a crescut pe cei doi băieți.

Aici Tomi avea vreo cinci ani, iar Ottó vreo cincisprezece. Îmi pare rău că nu am păstrat legătura atât cât am fi dorit pentru că era o distanță mare între Oradea și Brașovul unde locuiam noi.

Bunica mea din partea tatei, împreună cu Bella, cu soțul și cei doi fi ai săi au fost deportați la Auschwitz în 1944. Numai cumnatul Bellei a supraviețuit și a venit cu vestea că nici unul din membrii familiei nu se va mai întoarce vreodată acasă.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Holocaust

INTERVIEWEE:	Elza Fulop
PHOTO TAKEN IN:	Aghiresu
YEAR:	1930s
INTERVIEWER:	Emoke Major

INTERVIEWAT:	Elza Fülöp
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Aghireșu
DATA:	anii 1930
REPORTER:	Emőke Major

This is Tibor Szinetar, my sister Margit's son. Since Tibi was the only nephew in the family, you can just imagine how much love he got from all of us! This picture was made when he was quite young, and he was mugging for the camera in his sailor suit.

Tibi really knew how to express his feelings, and every time he came to us, he would kiss each one of us, give us a hug, and made sure everyone got an equal share of his attention. As I said, we just adored him.

Tibi lived with his grandparents in Aghiresu and went to elementary school there. I will always remember as he would stand in the middle of the courtyard so that chickens, geese and ducks would come and sit on his shoulder and on his head. He was an extraordinary child!

Tibi was fifteen-years-old when they deported him to Auschwitz. He perished there.

Acesta este Tibor Szinetár, fiul surorii mele Margit. Pentru că Tibi era singurul nepot din familie, vă puteți imagina câtă dragoste primea din partea tuturor! Această poză a fost făcută când era mic și se dădea în spectacol în costumul lui de marinar pentru aparatul de fotografiat.

Tibi știa, într-adevăr, cum să-și exprime sentimentele și, de fiecare dată când venea la noi, ne săruta pe fiecare, ne îmbrățișa și se asigura că toți primeam aceeași atenție. Cum spuneam, pur și simplu îl adoram.

Tibi locuia cu bunicii săi la Aghireșu și a mers la școala elementară de acolo. O să-mi aduc mereu aminte cum obișnuia el să stea în picioare în mijlocul curții, astfel încât găinile, găștele și rațele să vină să i se așeze pe umeri și pe cap. Era un copil extraordinar!

Tibi avea 15 ani când a fost deportat la Auschwitz. A murit acolo.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Holocaust

INTERVIEWEE:	Eva Deutsch
PHOTO TAKEN IN:	Reghin
YEAR:	1930s
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Éva Deutsch
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Reghin
DATA:	anii 1930
REPORTER:	Ildikó Molnár

These are my husband's parents Samuel and Margit Deutsch, and the Deutsch family owned a textile store in Reghin. Samuel's mother also lived with them.

When the call for deportations came, there was a Romanian family – and I think they were customers of the family store – who lived in a remote village, and they wanted to hide Margit and Samuel from deportation. But they were afraid to take Samuel's mother because of the conditions there.

Samuel and Margit just couldn't abandon her, so they turned down the offer. Unfortunately they were all deported in the summer of 1944. They went straight to Auschwitz and I'm told that all three of them ended up in the gas chamber.

Aceștia sunt părinții soțului meu, Sámuel și Margit Deutsch. Familia Deutsch avea un magazin de textile în Reghin. Mama lui Sámuel locuia cu ei.

Atunci când au început deportările a fost o familie de români –cred că erau clienți ai magazinului – care locuia într-un sat izolat și a vrut să-i ascundă pe Margit și Sámuel pentru a nu fi deportați. Dar s-a temut să o ia și pe mama lui Sámuel din cauza condițiilor de acolo.

Sámuel și Margit nu au putut pur și simplu să o abandoneze așa că au refuzat oferta. Din păcate, au fost deportați cu toții în vara lui 1944. Au fost duși direct la Auschwitz și mi s-a spus că toți trei au fost trimiși la camera de gazare.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Holocaust

INTERVIEWEE:	Sara Szekely
PHOTO TAKEN IN:	Place unknown
YEAR:	1939
INTERVIEWER:	Cosmina Paul

INTERVIEWAT:	Sára Székely
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Locație necunoscută
DATA:	1939
REPORTER:	Cosmina Paul

These are my cousins, Rifcsu and Izsak (Icu) Geller, the children of Frida Geller, my father's sister. When this very sweet picture was taken, they had five more years to live.

Rifcsu was almost four years younger than me. Their mother was a seamstress; their father was a timber worker. Izsak was born around 1932, but bear in mind that all these dates are to be taken with a pinch of salt, because I can't remember everything. I'm pretty sure that Rifcsu was born around 1934.

In fact, Rifcsu was how we used to call her but her actual name must have been Rifka. These two gorgeous children were still in school when they were deported. Izsak didn't come back. Rifcsu didn't come back. I was told that they perished in Auschwitz in the summer of 1944.

Aceștia sunt verii mei, Rifcsu and Izsák (Icu) Geller, copiii Fridei Geller, sora tatălui meu. Atunci când a fost realizată această fotografie foarte drăguță, mai aveau numai cinci ani de trăit.

Rifcsu era cu aproape patru ani mai mic ca mine. Mama lor era cusătoreasă, iar tatăl lucrător în cherestea. Izsák s-a născut în jurul lui 1932, dar toate aceste date trebuie luate aproximativ, pentru că nu pot să-mi amintesc tot. Sunt aproape sigură că Rifcsu s-a născut în 1934.

De fapt, Rifcsu îi spuneam noi de obicei, numele ei adevărat trebuie să fi fost Rifka. Acești doi copii minunați erau încă la școală când au fost deportați. Izsák nu s-a mai întors. Rifcsu nu s-a mai întors. Mi s-a spus că au murit la Auschwitz în vara lui 1944.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

O n holiday

↑ n vacanță

INTERVIEWEE:	Juci Scheiner
PHOTO TAKEN IN:	Borsec
YEAR:	1908
INTERVIEWER:	Ildiko Molnar

INTERVIEWAT:	Juci Scheiner
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Borsec
DATA:	1908
REPORTER:	Ildikó Molnár

The only one I know in this picture is my dad, Henrik Mestitz. He wasn't married when this was taken, and he used to love to go to Borsec. He's in the front row, pouring wine from a bottle. After my dad got married at the age of 31 and we were born, once a year, in autumn, we had to go to Borsec. Borsec was my dad's obsession—he adored the place. Dad was the sweetest man in the world to me, an extremely gentle, nice and good person. And he was a well-respected man.

Singurul pe care îl cunosc din fotografia asta este tatăl meu, Henrik Mestitz. Nu era căsătorit când s-a făcut poza aceasta și pe atunci îi plăcea să meargă la Borsec. El este pe rândul din față, cel care toarnă vin dintr-o sticlă. După ce tatăl meu s-a căsătorit la vârsta de 31 de ani și ne-am născut noi, o dată pe an, toamna, trebuia să mergem la Borsec. Borsec era pasiunea tatălui meu – adora locul acesta. Tata era omul cel mai drăguț din lume față de mine, o persoană extrem de blândă, plăcută și amabilă. Era un om foarte respectat.

Borsec in the 1920s, I'm in a white pinafore in the first row, beside me is my dad, and behind me, my mom.

Borsec în anii 1920. Eu sunt într-un șorțuleț alb, pe rândul întâi, lângă mine stă tata, iar în spatele meu – mama.

This is my father in 1905 in Targu Mures. He was always very elegant.

Acesta este tatăl meu în 1905, la Târgu Mureș. Era mereu foarte elegant.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Community life

Viața comunității

INTERVIEWEE:	Ruth Greif
PHOTO TAKEN IN:	Brasov
YEAR:	1940s
INTERVIEWER:	Andreea Laptés

INTERVIEWAT:	Rúth Greif
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Brașov
DATA:	anii 1940
REPORTER:	Andreea Laptés

This is our Zionist organization, Gordonia, in 1946 or 1947. I am the first from the right; I don't remember the rest of the people, it was so long ago. Right after the war, every day, after school--I was in high school by then--we were there playing ping-pong, or dancing traditional Jewish dances, like lulala, similar to the hora. A boy danced in the middle of the circle and chose a girl and danced with her, then the girl would be there alone and choose a boy, and so on. It was nice, we made friends, fell in love. We were young.

Aceasta este organizația noastră sionistă, Gordonia, în 1946 sau 1947. Eu sunt prima din dreapta; nu-mi amintesc cine sunt ceilalți, era cu atât de mult timp în urmă. Imediat după război, în fiecare zi după școală - pe atunci eram la liceu - ne duceam să jucăm ping-pong, sau să dansăm dansuri tradiționale evreiești, cum e lulala care seamănă cu hora. Un băiat dansa în mijlocul cercului, alegea o fată și dansa cu ea, apoi fata rămânea singură în centru și alegea un băiat, și tot așa. Era frumos, ne făceam prieteni, ne îndrăgosteam. Eram tineri.

This was in the courtyard of the Brasov synagogue, and I'm the third from the right. We girls had just had our bat mitzvahs with Rabbi Deutsch.

Aici era în curtea sinagogii din Brașov, iar eu sunt a treia din dreapta. Noi, fetele abia avusesem ceremonia de bat mitzvah [confirmare religioasă] cu rabinul Deutsch.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Community life

Viața comunității

INTERVIEWEE:	Stefan Guth
PHOTO TAKEN IN:	Brasov
YEAR:	1930s
INTERVIEWER:	Andree Laptés

INTERVIEWAT:	Ștefan Guth
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Brașov
DATA:	anii 1930
REPORTER:	Andreea Lapteș

The members of Ivria, one of the first Jewish organizations in Brasov, which was active in the 1930s. It only later became Zionist. In the very middle of the group is my father, Luliu Guth [in the second row, 4th from left]. I don't know exactly what his position was within the organization, but I think he was somebody important—otherwise he wouldn't be in the center of the photo. He never talked much to me about it, except to tell me that they used to play football.

Membrii Ivria, una din primele organizații evreiești din Brașov, care a activat în anii 1930. Abia mai târziu a devenit sionistă. Chiar în mijlocul grupului este tatăl meu, Luliu Guth [pe rândul al doilea, al patrulea din stânga]. Nu știu exact ce funcție avea el în organizație, dar cred ca era cineva important, altfel nu ar fi în centrul fotografiei. Nu mi-a vorbit niciodată prea mult despre asta, mi-a spus numai că obișnuiau să joace fotbal.

This is me at age sixteen in 1947, and this is my "James Dean" look.

Aici sunt eu la 16 ani în 1947, iar asta este figura mea de "James Dean".

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Community life

Viața comunității

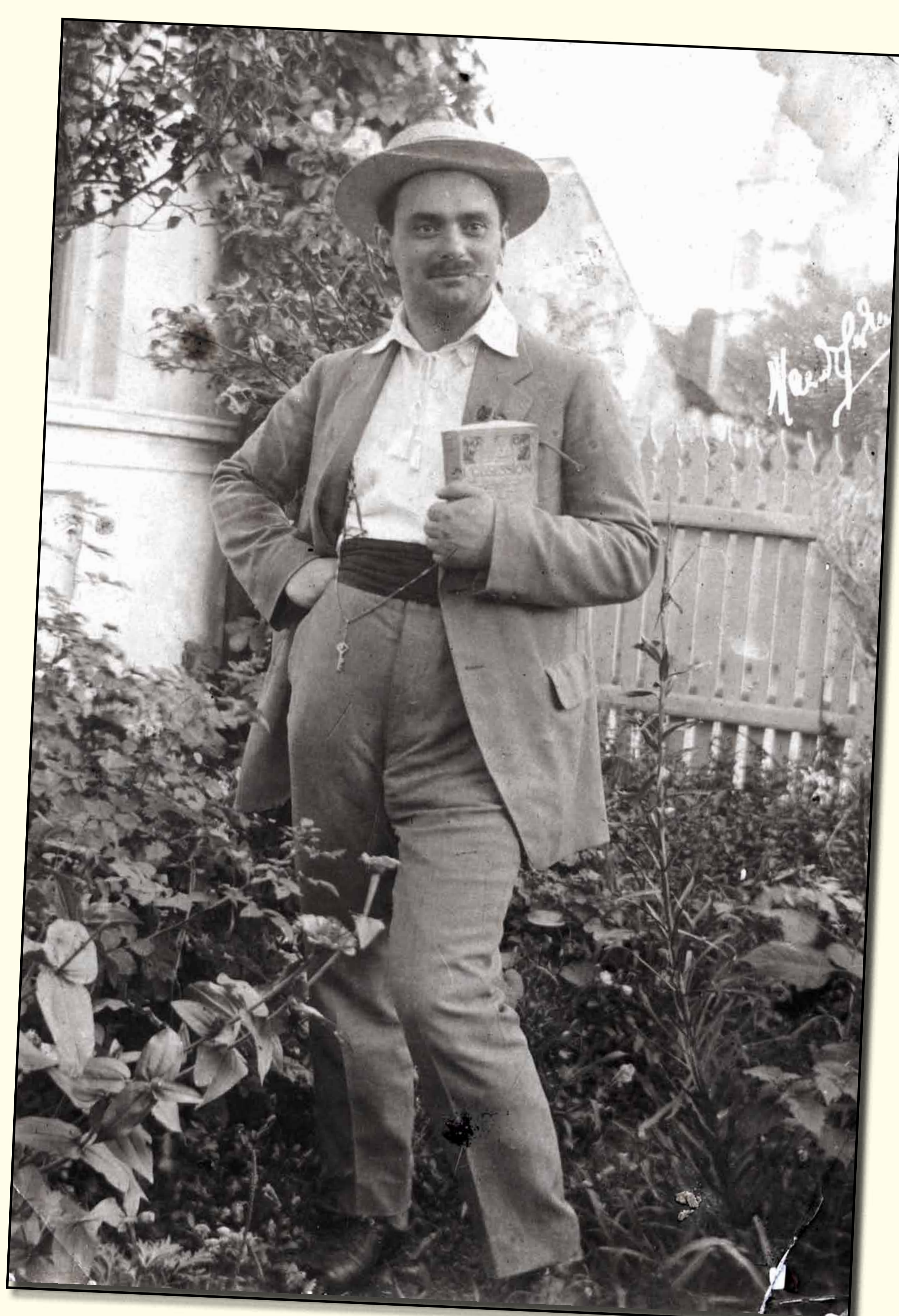
INTERVIEWEE:	Livia Diaconescu
PHOTO TAKEN IN:	Focsani
YEAR:	1933
INTERVIEWER:	Anca Ciuciu

INTERVIEWAT:	Livia Diaconescu
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Focșani
DATA:	1933
REPORTER:	Anca Ciuciu

My father, Lazar Filderman, is first on the left; then comes Heinrich Israel, president of the Jewish community; he even owned a cinema. Behind them, with his shirt unbuttoned, is my father's business associate, Leon Proschinger. Since the minute I saw the light of day, I remember my father being a community man. He was tall, had a stately appearance and made himself noticed everywhere. He was severe by nature, and very intelligent. He cared a lot about the community and he held many offices – he was president for three years, beginning around 1938, and then vice-president.

Tatăl meu, Lazăr Filderman, este primul din stânga; apoi este Heinrich Israel, președintele comunității evreiești care era chiar proprietarul un cinematograf. În spatele lor, cu cămașa descheiată, este asociatul tatălui meu, Leon Proschinger. De când sunt pe lume îl știu pe tata ca pe un om al comunității. Era înalt, avea o alură sobră și se făcea remarcat peste tot. Era sever din fire, dar inteligent. Era foarte preocupat de comunitate și deținea multe funcții – a fost președinte timp de trei ani, începând de prin 1938, apoi vice-președinte.

My father in the garden, July 1914. He was not yet married.

Tata în grădină, în iulie 1914. Era încă necăsătorit.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

Community life

Viața comunității

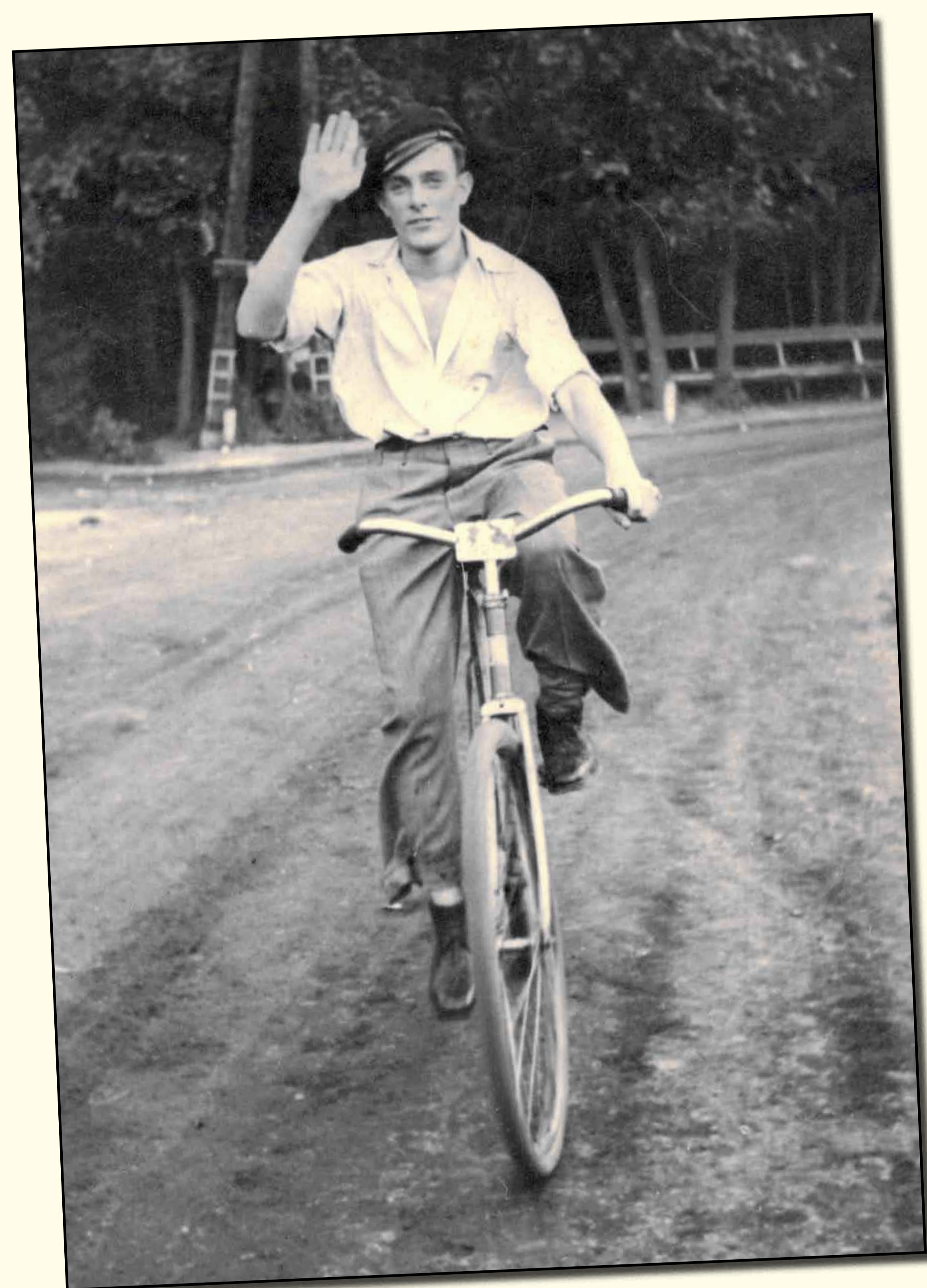

INTERVIEWEE:	Arnold Leinweber
PHOTO TAKEN IN:	Bugaz
YEAR:	1936
INTERVIEWER:	Anca Ciuciu

INTERVIEWAT:	Arnold Leinweber
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Bugaz
DATA:	1936
REPORTER:	Anca Ciuciu

This was in Bugaz [today Zatoka, Ukraine], where the Dniester River flows into the Black Sea. I was in a boy scout camp. I'm the one on the left in the lower row. One day, I was in the water and the current dragged me towards the Dniester. I couldn't get back and I started to panic. Then I remembered what a friend had told me: the current is weaker at the bottom. So I dove down, swam for my life, and made it, exhausted, to shore.

Aici era la Bugaz [astăzi Zatoka, în Ucraina], la vărsarea Nistrului în Marea Neagră. Eram într-o tabără de cercetași. Eu sunt cel din stânga pe rândul de jos. Odată eram în apă și curentul m-a tras spre Nistru. Nu am putut să mă întorc și am intrat în panică. Apoi mi-am amintit ce îmi spusese un prieten: curentul e mai slab la fundul apei. Așa că am intrat sub apă, am înotat din toate puterile și am ajuns epuizat la mal.

This is me riding my bicycle in the Baneasa woods, in 1937.

Aici sunt eu pe bicicletă în pădurea Băneasa în 1937.

This was taken in Bugaz, at the boy scout camp in 1936. I'm the first on the right in the first row.

Aici e la Bugaz, în tabăra de cercetași, în 1936. Eu sunt primul din dreapta, pe primul rând.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

In the army

In armată

INTERVIEWEE:	Sami Fiul
PHOTO TAKEN IN:	Bacau
YEAR:	1979
INTERVIEWER:	Paul Tinichigiu

INTERVIEWAT:	Sami Fiul
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Bacău
DATA:	1979
REPORTER:	Paul Tinichigiu

This is a photo of my nephew, Emilian Horovitz, taken two days after his military oath, in Bacau, in 1979. He is obviously the one in the middle, dressed in military uniform. Next to him on the left is his father, Robert Horovitz, and then me, and to the right of him is my sister, Eleonora, or Lola Horovitz (nee Fiul) and another gentleman whose name I don't remember. Emilian wanted my father, Bernard Fiul, to have this photo, so it says on the back: "To grandpa, with love, from my military service".

Aceasta este o fotografie a nepotului meu din partea surorii, Emilian Horovitz, făcută la două zile după ce a depus jurământul militar la Bacău în 1979. El este, evident, cel din mijloc, în uniformă militară. În stânga lui este tatăl său, Robert Horovitz, apoi eu, iar în dreapta lui este sora mea, Eleonora sau Lola Horovitz (născută Fiul) și un alt domn al cărui nume nu mi-l amintesc. Emilian a vrut ca tatăl meu, Bernard Fiul, să aibă această fotografie, așa că e scris pe verso: „Pentru bunicul, cu dragoste, din timpul serviciului meu militar”.

My mother, Dorina Fiul, nee Herscovici, is in the middle and my sister Lola and I are proudly wearing our "strajer" uniforms.

Mama, Dorina Fiul, născută Herscovici, este în mijloc, iar eu și sora mea, Lola, purtăm cu mândrie uniforme de „străjer”.

Centropa

www.centropa.org
www.centropa.hu
www.centropa.org/at

INTERVIEWEE:	Felicia Menzel
PHOTO TAKEN IN:	Trencianske Teplice
YEAR:	1910s
INTERVIEWER:	Andreea Laptés

INTERVIEWAT:	Felicia Menzel
FOTOGRAFIE FĂCUTĂ LA:	Trencianske Teplice
DATA:	anii 1910
REPORTER:	Andreea Laptés

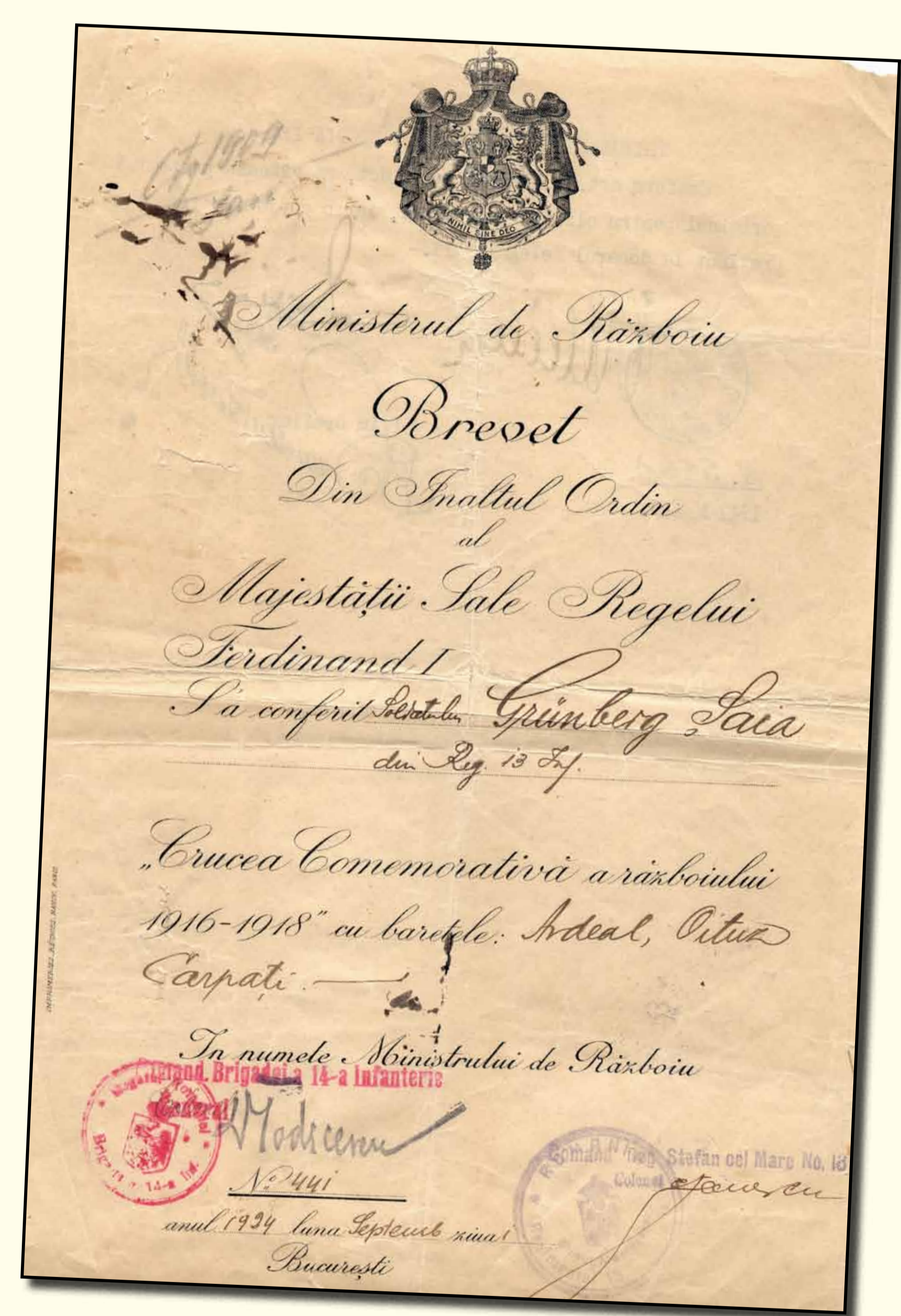
This was taken when my father, Saia Grunberg, fell prisoner to the Austria-Hungarians and had to stay in what is today Trencianske Teplice, in Slovakia. He is the second from the right in the back row. I think the man in the middle was the supervisor, because he doesn't wear the same white collar the prisoners had. Father had to stay on a farm and help the owner with the bookkeeping for his sugar factory. The farmer had a daughter, and he hoped my father would stay after the war and marry her. But father came back in 1918 and I'm glad he did.

Această fotografie a fost făcută când tatăl meu, Saia Grunberg, a căzut prizonier la austro-ungari și a fost obligat să stea în Trencianske Teplice de, astăzi în Slovacia. Este al doilea din dreapta pe rândul din spate. Cred ca bărbatul din mijloc era supraveghetorul, pentru că nu poartă același guler alb pe care îl aveau prizonierii. Tata a fost forțat să stea la o fermă și să-l ajute pe proprietar la contabilitatea fabricii lui de zahăr. Fermierul avea o fiică și spera ca tata să rămână și după război și să se căsătorească cu aceasta. Dar tata s-a întors în 1918 și mă bucur că a făcut-o.

My father at the end of World War I in Trencianske Teplice, where he was held prisoner.

Tata la sfârșitul Primului Război Mondial la Trencianske Teplice, unde a stat în prizonierat.

Citation for the Commemorative Cross of the War 1916-1918, noting the Ardeal, Oituz and Carpati medals awarded to my father for military service during World War I.

O diplomă de onoare pentru Crucea Memorială a Războiului 1916-1918, menționând medaliile Ardeal, Oituz și Carpați înmânate tatălui meu pentru merite militare în timpul Primului Război Mondial.